

Raport

**Pracownia Rozwoju Systemu
Doskonalenia Nauczycieli**

Nauczyciele we wrześniu 2008 roku.

Stan i struktura zatrudnienia.

Opracowanie na podstawie danych SIO

Nauczyciele ogółem w roku szkolnym 2008/2009 według płci województw.

Warszawa, czerwiec 2009 r.

Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli

Uwagi ogólne

Dane statystyczne zawarte w tym raporcie dotyczą nauczycieli w roku szkolnym 2008/2009 . Zebrane zostały przez Ministerstwo Edukacji Narodowej w Systemie Informacji Oświatowej SIO. Ustawa o systemie informacji oświatowej weszła w życie z dniem 1 stycznia 2005 r. Dane SIO w raporcie przedstawiają stan kadry nauczycielskiej na dzień 30 września 2008 roku.

Wybrane informacje o nauczycielach przygotowano po konsultacjach w Departamencie Strategii z głównym specjalistą Andrzejem Urmańskim oraz przy współpracy z Centrum Informatycznym Ministerstwa Edukacji Narodowej.

W niniejszym raporcie poruszone zostaną zagadnienia dotyczące:

- form zatrudnienia nauczycieli,
- statusu nauczycieli i ich płci
- poziomu wykształcenia i przygotowania pedagogicznego,
- stopni awansu zawodowego,
- obowiązków nauczycieli przedmiotów i nieprzedmiotowców ,
- przygotowania nauczycieli do nauczania przedmiotów i prowadzenia zajęć [specjalności].
- form kształcenia i doskonalenia nauczycieli .
- wieku nauczycieli

1. Formy zatrudnienia nauczycieli

W tabeli 5 A pokazane zostały formy zatrudnienia nauczycieli w polskich szkołach i placówkach. Tymi formami są: umowa o pracę na czas określony, umowa o pracę na czas nieokreślony, zatrudnienie nauczyciela przez mianowanie, umowa zlecenie, umowa o dzieło. W grupie osób zatrudnionych na czas określony lub nieokreślony wyróżnione zostały osoby zatrudnione na podstawie ustawy o systemie oświaty, art.7 ust.1a ; łączna liczba takich stosunków pracy wynosiła - 3,54 tys. oraz osoby zatrudnione na podstawie Karty Nauczyciela, art.10 ust.9 - łączna liczba takich stosunków pracy wynosiła - 6,10 tys. Ostatnia grupa nauczycieli - około 2,98 tys. osób została zatrudniona na podstawie innej podstawy prawnej świadczenia pracy. Stosunki pracy dotyczące uzupełnienia tygodniowego wymiaru zajęć przez nauczyciela w innej szkole lub placówce oświatowo – wychowawczej nie są wliczane do form zatrudnienia ; w tym roku szkolnym było ich 3614 .

Udział procentowy różnych form zatrudnienia nauczycieli ogółem w łącznej liczbie stosunków pracy przedstawia się następująco [por. rys.1] Największy udział procentowy - 42,1 % to zatrudnienie przez mianowanie. Drugie miejsce zajmują równolegle: umowa na czas określony i umowa na czas nieokreślony, obie po 24,9 %. Najmniejszy udział procentowy – tylko 0,37 % to inna podstawa prawna świadczenia pracy. W porównaniu do roku ubiegłego 2007/2008 łączna liczba zawartych stosunków pracy z nauczycielami wzrosła o około 7,4 tys. tj. o 0,93 %. Wzrost ten dotyczył udziałów procentowych : umów o pracę na czas nieokreślony, umów zlecenie i umów o dzieło. Zmalał natomiast udział nauczycieli zatrudnionych przez mianowanie z 43,7 % w roku 2007 do 42,1 % w roku 2008. W grupie nauczycieli pełnozatrudnionych zdecydowanie

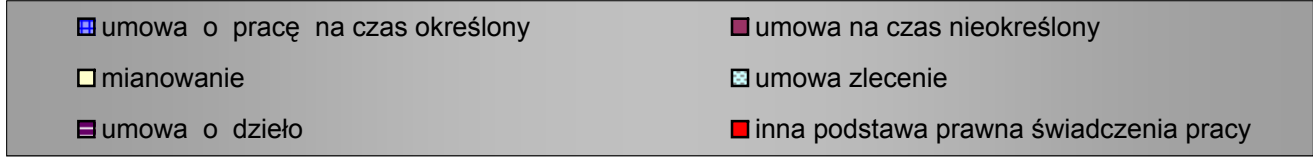
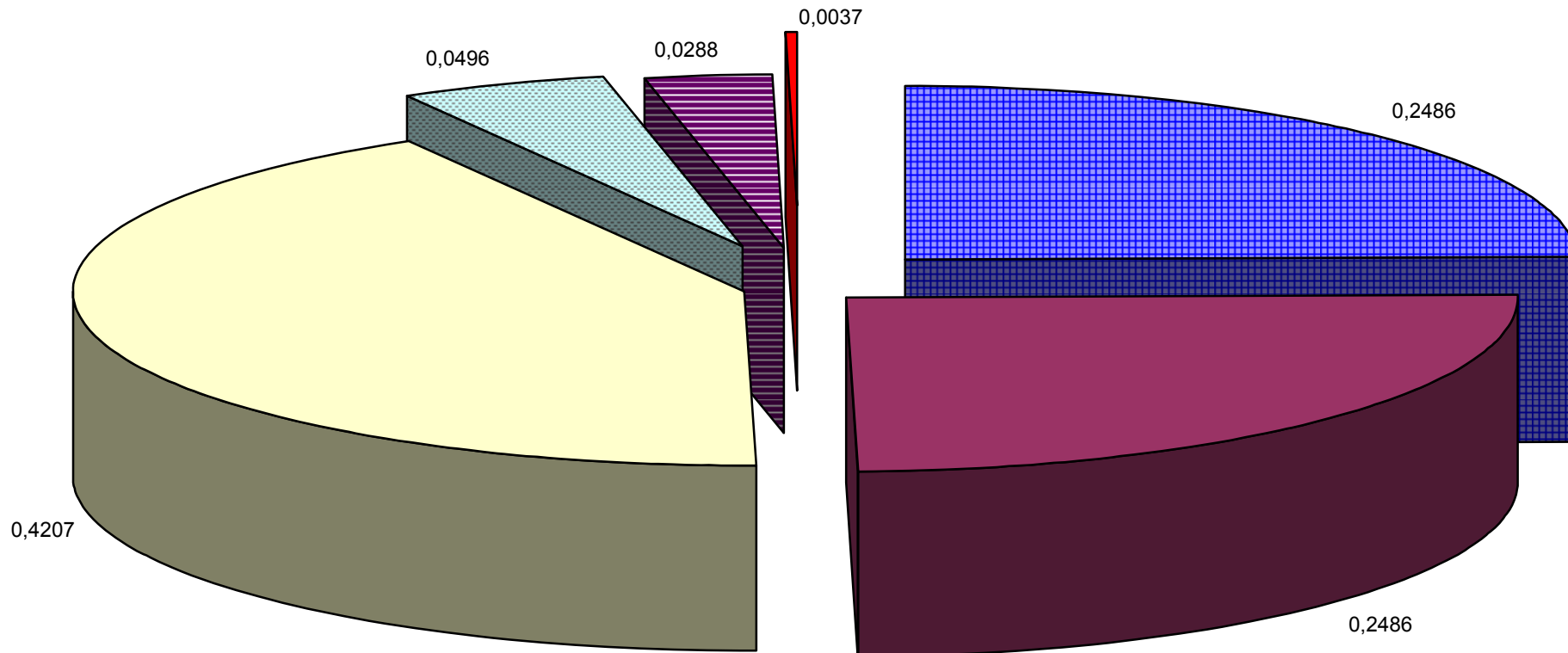
Tabela 5 A

Formy zatrudnienia nauczycieli we wrześniu 2008 roku

forma zatrudnienia	liczba stosunków pracy	udział procentowy - rok 2008
umowa o pracę na czas określony	191670	23,84%
umowa o pracę na czas określony art7 ust,1a ust.o systemie oświaty	2079	0,26%
umowa o pracę na czas określony art.10 ust 9 KN	6096	0,76%
umowa na czas nieokreślony	198391	24,68%
umowa na czas nieokreślony art.7 ust 1a ust.o systemie oświaty	1464	0,18%
mianowanie	338219	42,07%
umowa zlecenie	39895	4,96%
umowa o dzieło	23132	2,88%
inna podstawa prawna świadczenia pracy	2975	0,37%
Razem	803921	100,00%

* Uwaga ! 3614 stosunków pracy dotyczy uzupełnienia tygodniowego wymiaru zajęć przez nauczyciela w innej szkole lub placówce. Nie są one wliczane do form zatrudnienia nauczycieli.

Formy zatrudnienia nauczycieli w roku szkolnym 2008/2009 - udział procentowy

Rys. 1.

Tabela 5 C

Formy zatrudnienia nauczycieli pełnozatrudnionych we wrześniu 2008 roku

forma zatrudnienia	liczba stosunków pracy	udział procentowy - rok 2008
umowa o pracę na czas określony	63026	11,71%
umowa o pracę na czas określony art7 ust,1a ust.o systemie oświaty	769	0,14%
umowa o pracę na czas określony art.10 ust 9 KN	2271	0,42%
umowa na czas nieokreślony	149954	27,86%
umowa na czas nieokreślony art.7 ust 1a ust.o systemie oświaty	1167	0,22%
mianowanie	318048	59,10%
umowa zlecenie	1396	0,26%
umowa o dzieło	926	0,17%
inna podstawa prawna świadczenia pracy	606	0,11%
razem	538163	100,00%

* Uwaga ! 54 stosunki pracy dotyczą uzupełnienia tygodniowego wymiaru zajęć przez nauczyciela w innej szkole lub placówce.

przeważają dwie formy zatrudnienia: przez mianowanie - udział 59,1 % i umowa na czas nieokreślony - udział 28,1 %.

Biorąc pod uwagę status nauczycieli liczba stosunków pracy zawarta z nauczycielami pracującymi w pełnym wymiarze godzin wzrosła o 0,96 tys. tj. o 0,18 % w stosunku do roku 2007. Natomiast w stosunku do sytuacji we wrześniu 2005 roku zmalała o ponad 10,6 tys. Liczba stosunków pracy zawartych z nauczycielami pracującymi w niepełnym wymiarze godzin wzrosła w ciągu jednego roku o 6,43 tys. tj. o 2,5 %, natomiast w stosunku do roku 2005 aż 13,2%. W tabeli 1A pokazano liczbę stosunków pracy zawartą z nauczycielami pełnozatrudnionymi i niepełnozatrudnionymi w każdym województwie w bieżącym roku szkolnym 2008/2009.

Interesująca jest liczba nauczycieli , którzy posiadają więcej niż jedną formę zatrudnienia w danym województwie [por. tab. 5B]. Przy szacowaniu uwzględniono zarówno nauczycieli posiadających więcej niż jedną formę zatrudnienia w jednym miejscu pracy jak i nauczycieli zatrudnionych w kilku miejscach równocześnie. Łącznie 109,48 tys. nauczycieli w Polsce tj. 16,6 % posiada w bieżącym roku szkolnym więcej niż jedną formę zatrudnienia. W porównaniu do roku ubiegłego 2007/2008 liczba takich nauczycieli zwiększyła się o 72 osoby, a ich udział nieznacznie zmalał o 0,17 % punktu. proc. Rysunek 5b przedstawia udziały procentowe nauczycieli, posiadających więcej niż jedną formę zatrudnienia w każdym województwie w roku szkolnym bieżącym i w roku ubiegłym. Udziały te liczone w stosunku do liczby nauczycieli pracujących ogółem w danym województwie. Największe udziały nauczycieli posiadających więcej niż jedną formę zatrudnienia, powyżej 18% zanotowano w dwóch województwach : opolskim i zachodniopomorskim. W województwie lubelskim i warmińsko - mazurskim udziały procentowe nauczycieli z

Tabela 1 A

Stosunki pracy nauczycieli według województw

we wrześniu 2008 roku .

Województwo	Pełnozatrudnieni	Niepełnozatrudnieni	Nauczyciele razem
dolnośląskie	36428	19072	55500
kujawsko - pomorskie	31059	12880	43939
lubelskie	33099	15330	48429
lubuskie	14441	6196	20637
łódzkie	33961	17547	51508
małopolskie	47967	26131	74098
mazowieckie	71322	36507	107829
opolskie	14268	7333	21601
podkarpackie	32449	15907	48356
podlaskie	17512	8538	26050
pomorskie	32437	15204	47641
śląskie	61875	32305	94180
świętokrzyskie	17708	9384	27092
warmińsko- mazurskie	21584	9181	30765
wielkopolskie	48867	22441	71308
zachodniopomorskie	23186	11802	34988
Polska	538163	265758	803921

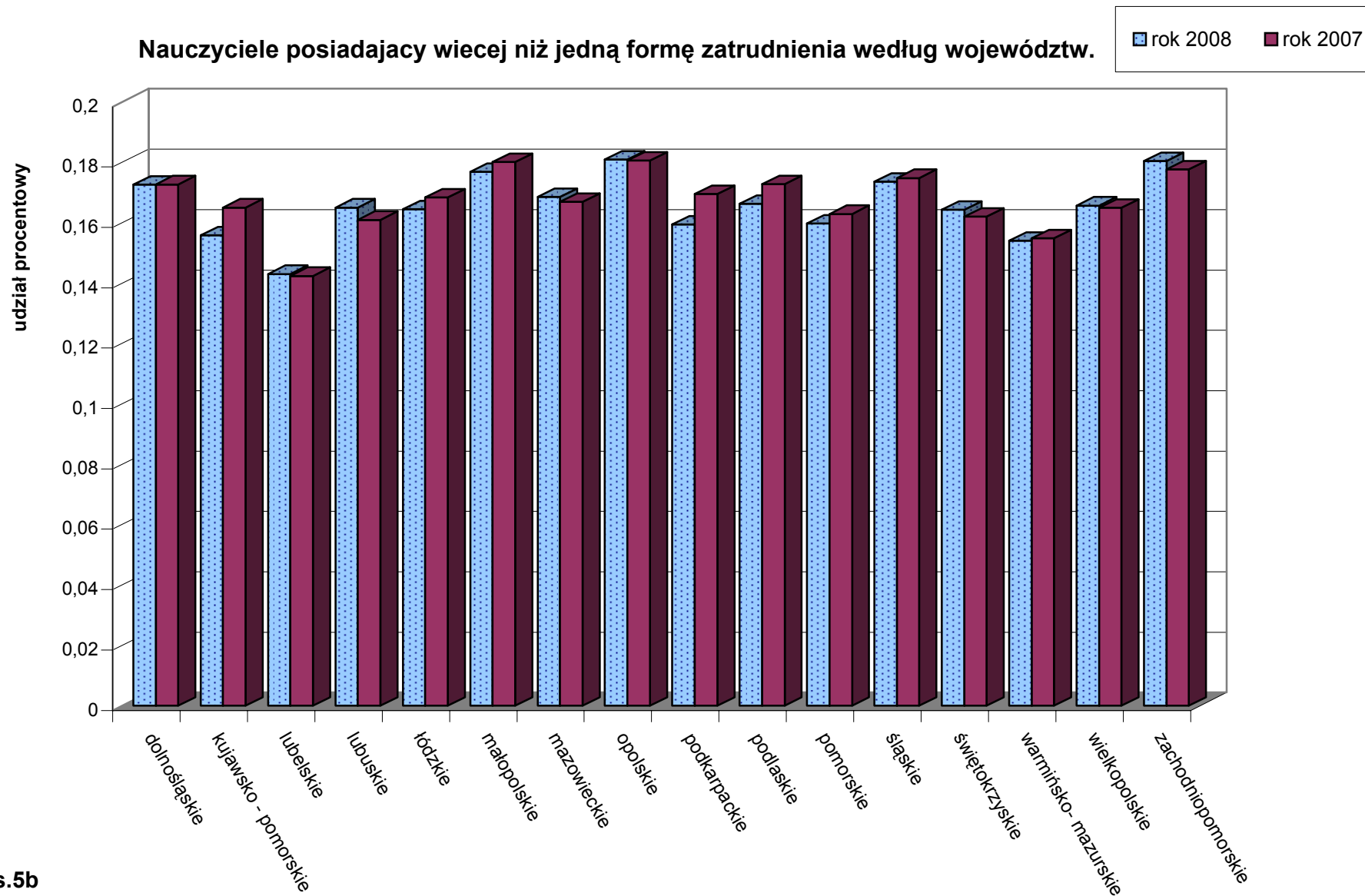
Tabela 5B

**Nauczyciele posiadający więcej niż jedną formę
zatrudnienia we wrześniu 2008 roku.**

województwa	Nauczyciele ogółem osoby	Więcej niż 1 forma zatrudnienia	Udział % nauczycieli rok 2008
dolnośląskie	45029	7771	17,26%
kujawsko - pomorskie	36426	5678	15,59%
lubelskie	40895	5850	14,30%
lubuskie	17075	2818	16,50%
łódzkie	41592	6838	16,44%
małopolskie	60151	10636	17,68%
mazowieckie	88492	14911	16,85%
opolskie	17453	3159	18,10%
podkarpackie	40303	6424	15,94%
podlaskie	21324	3545	16,62%
pomorskie	39144	6252	15,97%
śląskie	76323	13247	17,36%
świętokrzyskie	22169	3643	16,43%
warmińsko- mazurskie	25612	3944	15,40%
wielkopolskie	58699	9726	16,57%
zachodniopomorskie	27941	5040	18,04%
Polska	658628	109482	16,62%

Uwaga ! Nie liczymy do form zatrudnienia nauczycieli uzupełniających etat.

Nauczyciele posiadający więcej niż jedną formę zatrudnienia według województw.

Rys.5b

więcej niż jedną formą zatrudnienia były najniższe w kraju , odpowiednio 14,3 % oraz 15,4 %. W roku ubiegłym województwo lubelskie też zajmowało ostatnie miejsce pod tym względem w skali kraju.

2. Status nauczycieli i płeć.

A] Status nauczycieli

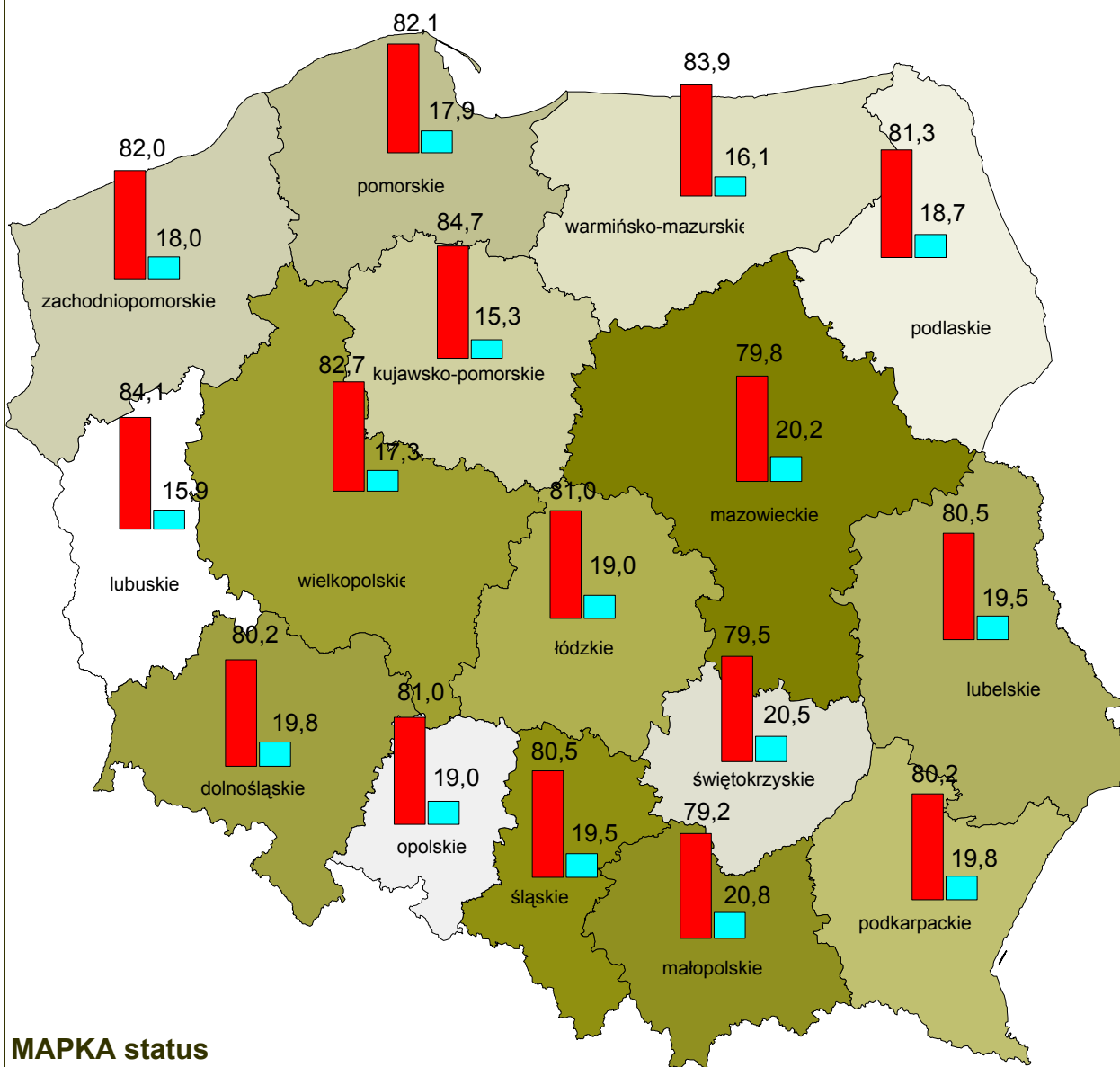
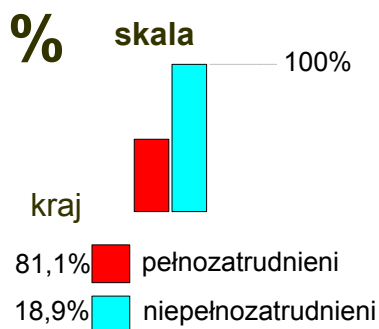
Z informacji statystycznych SIO możemy określić status nauczycieli zatrudnionych w szkołach i placówkach .W roku 2008 we wrześniu było zatrudnionych ogółem 658,63 tys. nauczycieli. Pierwszą kategorię nauczycieli pod względem statusu tworzą nauczyciele zatrudnieni w pełnym wymiarze godzin , dla których tygodniowy wymiar godzin [zajęć] jest równy pełnemu etatowi lub przekracza go. Drugą kategorię nauczycieli stanowią nauczyciele niepełnozatrudnieni, dla których tygodniowy wymiar godzin jest częścią etatu. Mogą to być nauczyciele , którzy uczą tylko dwie lub cztery godziny tygodniowo, ale również takie osoby, które mają 16 lub 17 godzin. Nauczyciel, który pracuje raz jako pełnozatrudniony i drugi raz jako niepełnozatrudniony liczony jest tylko raz jako pełnozatrudniony. Niepełnozatrudniony nauczyciel pracujący w kilku miejscach liczony jest też tylko raz. W roku 2008 we wrześniu pracowało w Polsce 534,10 tys. nauczycieli pełnozatrudnionych tj. 81,1 % oraz 124,53 tys. nauczycieli niepełnozatrudnionych. tj. 18,9 %. Łączna liczba nauczycieli uczących w szkołach zwiększyła się w bieżącym roku szkolnym o 6,82 tys. osób. W porównaniu do roku szkolnego 2007/2008 wzrósł udział nauczycieli nie pracujących na pełnym etacie o 0,9 punktów proc., a nauczycieli pełnozatrudnionych zmniejszył się o 0,8 punktów proc.

Tabela 1B

**Nauczyciele według województw i statusu
[w osobach] - rok szkolny 2008/2009**

	Nauczyciele ogółem	Pełnozatrudnieni	Niepełnozatrudnieni
dolnośląskie	45029	36094	8935
kujawsko - pomorskie	36426	30845	5581
lubelskie	40895	32908	7987
lubuskie	17075	14361	2714
łódzkie	41592	33701	7891
małopolskie	60151	47652	12499
mazowieckie	88492	70656	17836
opolskie	17453	14138	3315
podkarpackie	40303	32328	7975
podlaskie	21324	17343	3981
pomorskie	39144	32119	7025
śląskie	76323	61444	14879
świętokrzyskie	22169	17616	4553
warmińsko- mazurskie	25612	21478	4134
wielkopolskie	58699	48515	10184
zachodniopomorskie	27941	22903	5038
Polska	658628	534101	124527

Nauczyciele według województw i statusu.

Liczby nauczycieli pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych w poszczególnych województwach pokazuje tabela 1 B, natomiast na mapce - status pokazano udziały procentowe nauczycieli według statusu w województwach. Najwyższy udział procentowy [powyżej 84 %] mają nauczyciele pełnozatrudnieni w województwach: kujawsko – pomorskim i lubuskim, a nauczyciele niepełnozatrudnieni w województwie małopolskim – 20,8 % i świętokrzyskim – 20,5 %

B] Płeć nauczycieli

W roku 2008/2009 pracuje w charakterze nauczyciela 531105 kobiet , które stanowią 80,6 % tej grupy zawodowej oraz 127523 mężczyzn tj. 19,4 % . Tabela 1 D przedstawia liczby nauczycieli , kobiet i mężczyzn w każdym województwie. Natomiast na wykresie 2 pokazano udziały procentowe nauczycieli kobiet i mężczyzn w poszczególnych województwach. Największy udział nauczycieli płci męskiej występuje w województwie podkarpackim - 23,5 % oraz lubuskim - 21,0 % . Na drugim krańcu skali mamy województwa z największym udziałem nauczycieli płci żeńskiej ; województwo mazowieckie - udział kobiet 83,1 % oraz województwo śląskie – udział kobiet 82,3 % . Podobnie wyróżniały się wymienione cztery województwa w minionym roku szkolnym.

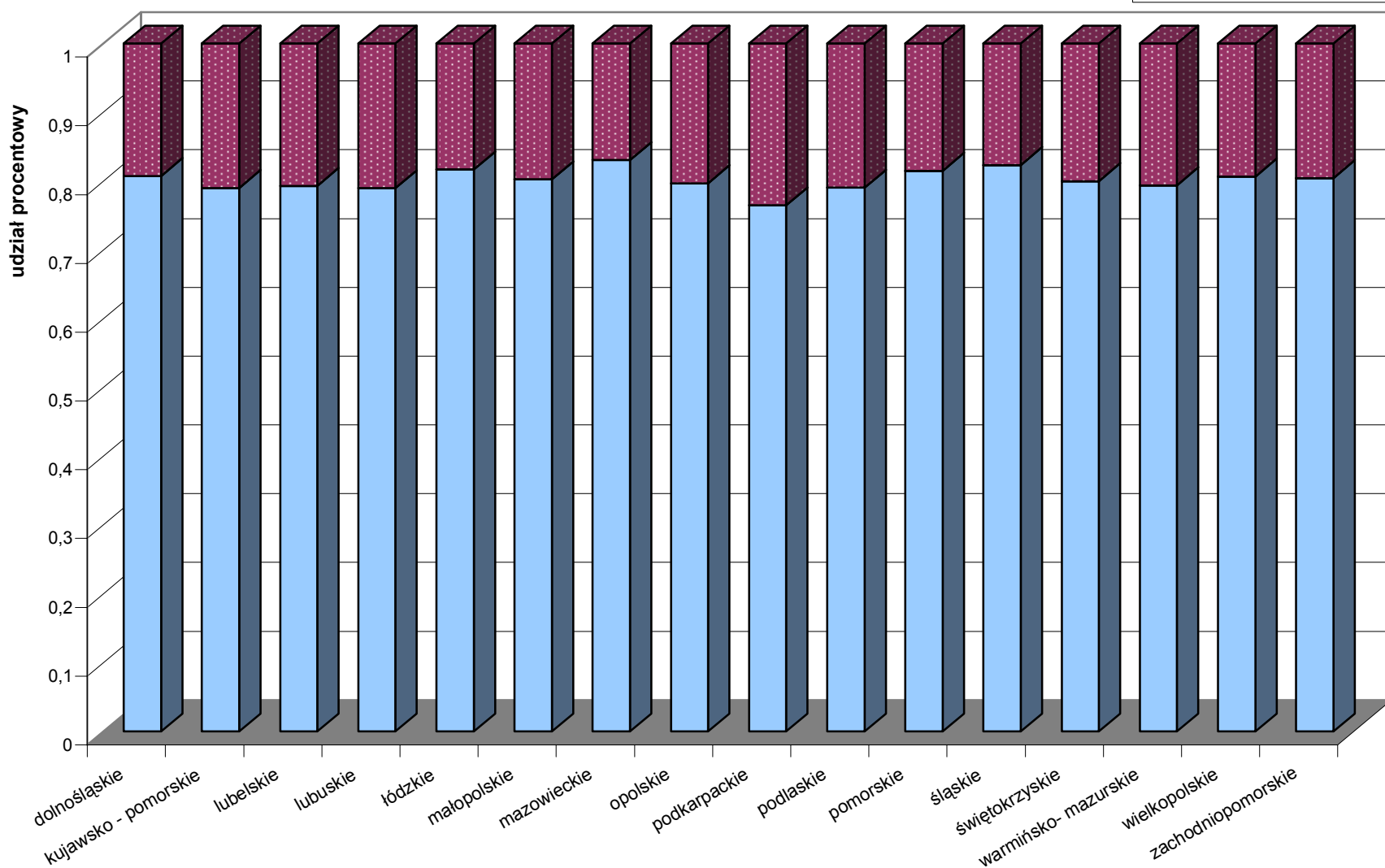
W porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym 2007/208 wzrósł w Polsce udział kobiet - nauczycielek uczących o 0,2 punktu proc., o tyle samo zmniejszył się udział nauczycieli płci męskiej.

Tabela 1D

**Nauczyciele według województw i płci
[w osobach]**

	nauczyciele ogółem	kobiety	mężczyźni
dolnośląskie	45029	36360	8669
kujawsko - pomorskie	36426	28784	7642
lubelskie	40895	32434	8461
lubuskie	17075	13487	3588
łódzkie	41592	33981	7611
małopolskie	60151	48290	11861
mazowieckie	88492	73499	14993
opolskie	17453	13910	3543
podkarpackie	40303	30826	9477
podlaskie	21324	16858	4466
pomorskie	39144	31913	7231
śląskie	76323	62850	13473
świętokrzyskie	22169	17735	4434
warmińsko- mazurskie	25612	20338	5274
wielkopolskie	58699	47362	11337
zachodniopomorskie	27941	22478	5463
Polska	658628	531105	127523

Nauczyciele ogółem w roku szkolnym 2008/2009 według płci i województw.

Rys.2.

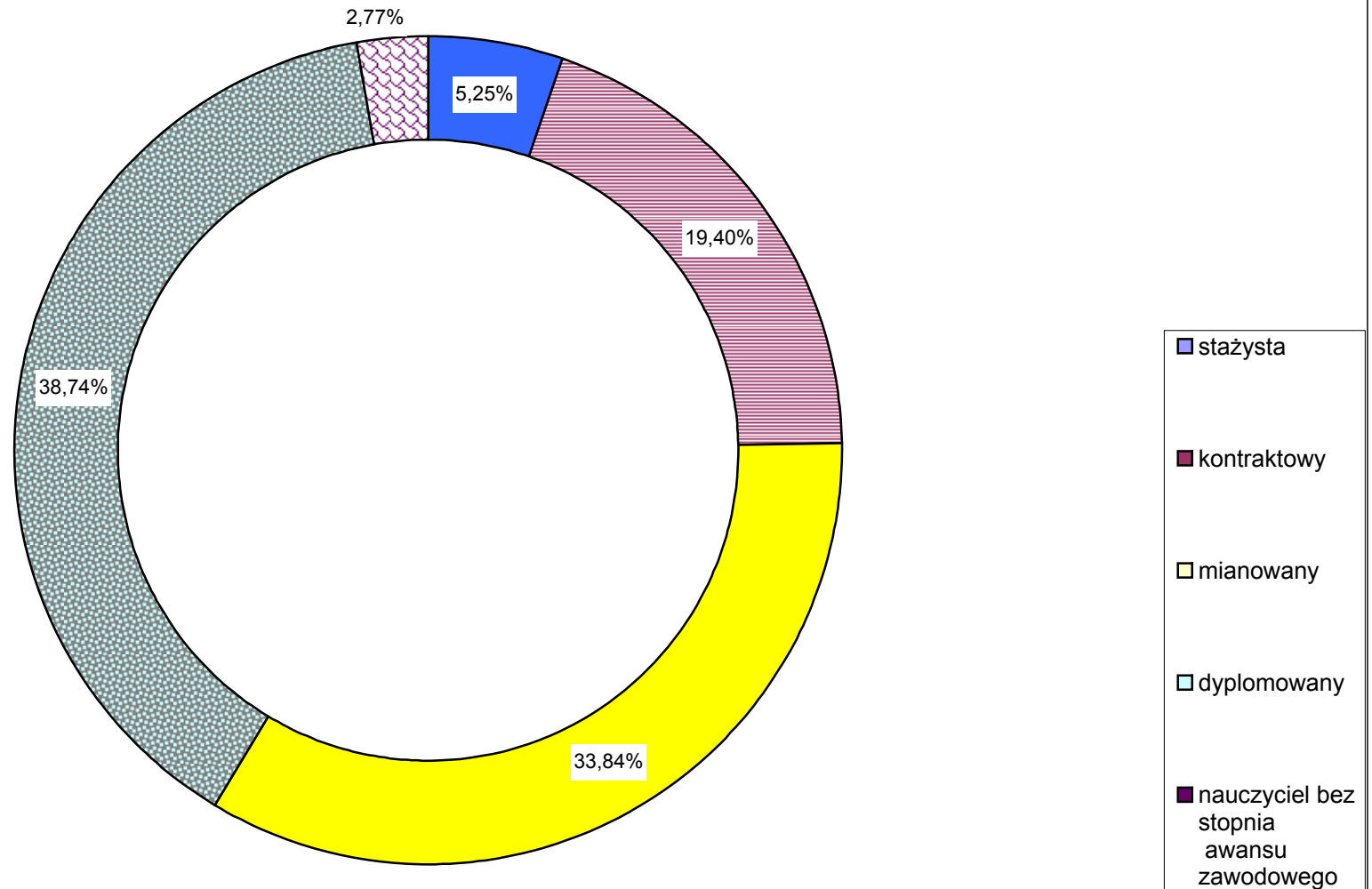
3. Awans zawodowy nauczycieli

Od roku szkolnego 2000/2001 wprowadzone zostały stopnie awansu zawodowego dla nauczycieli. Awans zawodowy dotyczy nauczycieli zatrudnionych w publicznych szkołach i placówkach i przypisany jest danej osobie. Nauczyciel pracujący w dwóch szkołach publicznych ma ten sam stopień awansu zawodowego. W niepublicznych szkołach i placówkach nauczyciele zatrudniani są najczęściej nie na podstawie Karty Nauczyciela, nie mają więc stopni awansu zawodowego.

We wrześniu 2008 roku w populacji 658,63 tys. nauczycieli ogółem najliczniejszą grupę 255,15 tys. osób stanowili nauczyciele dyplomowani . Na drugim miejscu znaleźli się nauczyciele mianowani, a na trzecim nauczyciele kontraktowi [por. tab. 9]. Najmniej liczną grupę stanowili nauczyciele stażyści – 34,57 tys. osób. Udział procentowy nauczycieli w kraju z różnymi stopniami awansu zawodowego w roku szkolnym 2008/2009 pokazuje rys. 4. Wynika z niego, że udział nauczycieli mianowanych wynosi 33,8 % ogółu nauczycieli i zmalał w stosunku do roku szkolnego 2007/2008 o 4,7 punktów proc. Udziały nauczycieli dyplomowanych i kontraktowych zwiększyły się odpowiednio : o 2,7 i o 2,6 punktu punktów proc. Natomiast udział nauczycieli stażystów zmalał nieznacznie o 0,8 punk. proc. W szkołach i w placówkach oświatowo – wychowawczych pracują także nauczyciele bez stopnia awansu zawodowego; jest ich razem 18,22 tys. osób tj. 2,8 % ogółu. W grupie tej znajdują się nauczyciele zatrudnieni na podstawie art. 10 ust. 9 Karty Nauczyciela oraz zatrudnieni na podstawie art.7 ust. 1a ustawy o systemie oświaty.

W grupie nauczycieli pełnozatrudnionych udział nauczycieli dyplomowanych jest wyższy niż w grupie nauczycieli ogółem i wynosi 43,7 % . Dla nauczycieli pełnozatrudnionych z pozostałymi stopniami

Nauczyciele w kraju według stopnia awansu zawodowego.

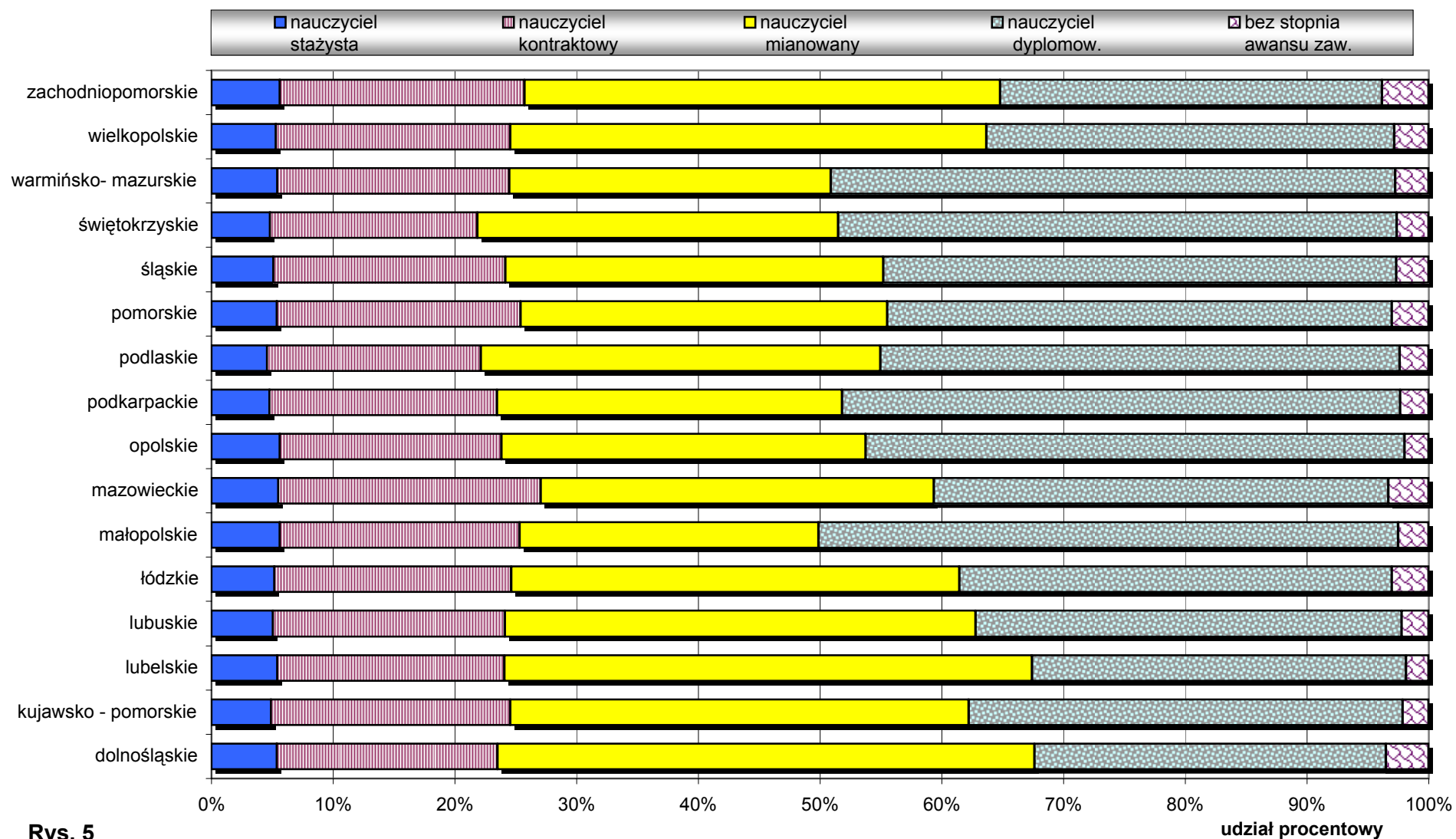

Rys.4

Tabela 9 Nauczyciele ogółem wg stopnia awansu zawodowego

Województwo	stażysta	kontraktowy	mianowany	dyplomowany	bez stopnia awansu zawodowego
dolnośląskie	2415	8170	19867	12995	1582
kujawsko - pomorskie	1773	7166	13726	12989	772
lubelskie	2205	7639	17720	12568	763
lubuskie	858	3259	6600	5980	378
łódzkie	2154	8099	15313	14774	1252
małopolskie	3373	11867	14754	28653	1504
mazowieckie	4847	19088	28597	33030	2930
opolskie	978	3181	5222	7725	347
podkarpackie	1910	7552	11417	18486	938
podlaskie	974	3745	6999	9097	509
pomorskie	2107	7832	11790	16224	1191
śląskie	3874	14569	23678	32161	2041
świętokrzyskie	1061	3783	6572	10172	581
warmińsko- mazurskie	1379	4890	6766	11876	701
wielkopolskie	3100	11320	22957	19661	1661
zachodniopomorskie	1561	5629	10916	8761	1074
Polska	34569	127789	222894	255152	18224

Nauczyciele w województwach według stopnia awansu zawodowego.

Rys. 5

udział procentowy

awansu zawodowego udziały procentowe są niższe niż w grupie nauczycieli ogółem .

W tabeli 9 pokazano liczby nauczycieli ze stopniami awansu zawodowego we wszystkich szesnastu województwach. Natomiast na rys.5 przedstawiono ich udziały procentowe w grupie nauczycieli uczących ogółem w danym województwie. Wysoki udział procentowy nauczycieli dyplomowanych, powyżej 45 % zanotowano w czterech województwach: najwyższy w małopolskim – 47,64 % i warmińsko – mazurskim - 46,37 %. Najniższy udział tych nauczycieli wystąpił w województwach : dolnośląskim – 28,86 % i lubelskim 30,73 %. Nauczyciele stażyści mieli największe udziały w województwach: małopolskim , opolskim i zachodniopomorskim – w każdym około 5,6 %, a najniższy udział w województwie podlaskim - 4,57 %. Udziały nauczycieli dyplomowanych wzrosły w województwach w stosunku do września 2007 roku, a udziały nauczycieli stażystów zmalały . Najmniejsza zmiana dla nauczycieli stażystów w woj. opolskim z 5,62 % do 5,6 %.

4. Kwalifikacje nauczycieli

W kolejnym rozdziale raportu zajmiemy się dwoma zagadnieniami związanymi z kwalifikacjami nauczycieli: poziomem ich wykształcenia i przygotowaniem pedagogicznym .

A] Poziom wykształcenia nauczycieli

W całej populacji 658,63 tys. nauczycieli ogółem najliczniejszą grupę stanowią nauczyciele z wyższym wykształceniem – 638,97 tys. osób tj. 97 %. Wykształcenie na poziomie kolegium nauczycielskiego lub NKJO

ma 3,67 tys. osób tj. 0,55 % ; wykształcenie na poziomie : SN, PST, SWP lub studium nauczania początkowego posiada 8,47 tys. osób tj. 1,3%, a wykształcenie średnie 7,55 tys. osób tj. 1,15 %.

W porównaniu do roku szkolnego 2007/2008 wzrósł udział nauczycieli z wykształceniem wyższym o 0,4 punktu proc., a zmalał udział nauczycieli z wykształceniem na poziomie : kolegium nauczycielskiego , SN , PST, SWP i studium nauczania początkowego. Zmniejszył się także udział nauczycieli z wykształceniem średnim o 0,05 punktu procentowego.

W populacji nauczycieli pełnozatrudnionych we wrześniu 2008 roku poziom wykształcenia nauczycieli jest lepszy niż w populacji nauczycieli ogółem. Udział procentowy nauczycieli z wykształceniem wyższym wynosi tutaj – 97,5%, a udział nauczycieli z wykształceniem średnim tylko 0,77 %. W ciągu kilku lat 2002 – 2008 poziom wykształcenia pełnozatrudnionych nauczycieli w Polsce bardzo się poprawił.

Interesującym zagadnieniem jest analiza poziomu wykształcenia nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących , których uczyło we wrześniu 2008 roku ogółem 523,33 tys. nauczycieli tj. 79,5 % wszystkich uczących [patrz tab. 2 Wyksz.]. W stosunku do ubiegłego roku szkolnego liczba nauczycieli tych przedmiotów zmalała o 1,1 tys. osób. W grupie tej mamy aż 3,84 tys. nauczycieli ze stopniem doktora , a nawet doktora habilitowanego. Najwięcej utytułowanych osób nauczało we wrześniu 2008 roku : języka polskiego – 441 nauczycieli i historii – 362 nauczycieli . Dalsze miejsca zajmowały: angielski – 277 osób oraz przedmioty ścisłe: chemia, fizyka i matematyka. Spora jest grupa nauczycieli posiadających absolutorium - 194 osoby. Osoby te zaliczyły wszystkie zajęcia i praktyki , ale nie uzyskały z różnych powodów dyplomu ukończenia studiów. Nie mają więc wykształcenia wyższego. Najwięcej takich nauczycieli naucza

Tabela 2 Wyksz.

Wykształcenie nauczycieli

przedmioty ogólnokształcące	nauczyciele ogółem	nauczyciele z wyksz. średnim	nauczyciele ze stopniem doktora
biologia	13277	2	178
biol z hig. i ochr.środ.	603	0	21
ochrona i kształtowanie środow.	205	0	6
chemia	12888	5	258
fizyka i astronomia	13183	11	206
geografia	12036	4	73
geografia z ochr. i kształt.środ.	1045	1	6
przyroda	17336	21	41
historia	26744	37	362
historia i społeczeństwo	5368	8	44
WOS	14160	5	218
elementy informatyki	1379	5	10
informatyka	24534	25	152
technologia informacyjna	7135	6	59
język angielski	42186	650	277
język francuski	2186	8	29
hiszpański	404	5	14
niemiecki	17852	82	143
włoski	254	1	16
rosyjski	4152	15	18
łaciński	388	1	12
grecki	19	0	1
inny język obcy	688	2	4
język polski	54530	73	441
matematyka	46692	66	204
muzyka	12753	68	30
muzyka z rytmiką	1671	16	8
plastyka	16056	55	34
blok sztuka	2316	8	9
technika	18428	54	42
WF	54441	140	121
kształcenia zintegrowane	66630	127	50
P O	3665	7	38
podstawy przedsiębiorczości	4943	3	64
zarys wiedzy o gospodarce	191	0	17
wiedza o kulturze	3461	1	56
wych. do życia w rodzinie	10437	15	33
inne przedmioty ogólnokształc.	9093	60	545

obecnie w szkołach: języka angielskiego [34], języka polskiego [21 osób], matematyki [23] i kształcenia zintegrowanego [20]. W stosunku do ubiegłego roku szkolnego liczba nauczycieli z absolutorium zmalała o 60 osób.

Następna, dość liczna grupa to nauczyciele przedmiotów ogólnokształcących z wykształceniem na poziomie [SN, PST, SWP, SNP] - razem 1,71 tys. osób. Uczą oni głównie : kształcenia zintegrowanego – 626 osób, wychowania fizycznego , techniki i matematyki.

Ostatnią grupę tworzą nauczyciele z wykształceniem średnim - 1,59 tys.osób. Stanowią oni tylko 0,3 % ogółu nauczycieli uczących przedmiotów ogólnokształcących w tym roku szkolnym. Na podstawie tabeli 2 Wyksz. wyliczono udziały procentowe nauczycieli z wykształceniem średnim w stosunku do ogółu nauczycieli uczących danego przedmiotu. Największe udziały procentowe nauczycieli z takim wykształceniem mają następujące przedmioty: angielski – 1,54 %, hiszpański – 1,24 %, muzyka z rytmiką i muzyka. Najmniejsze udziały procentowe nauczycieli z wykształceniem średnim zanotowano dla przedmiotów przyrodniczych : biologii, chemii i geografii [por. rys. 3]. Jest nawet nieliczna grupa nauczycieli z wykształceniem poniżej średniego ponad trzydziestu, którzy uczą przedmiotów ogólnokształcących;

Sytuacja nauczycieli religii i etyki , czyli przedmiotów nadobowiązkowych wygląda w tym roku następująco:

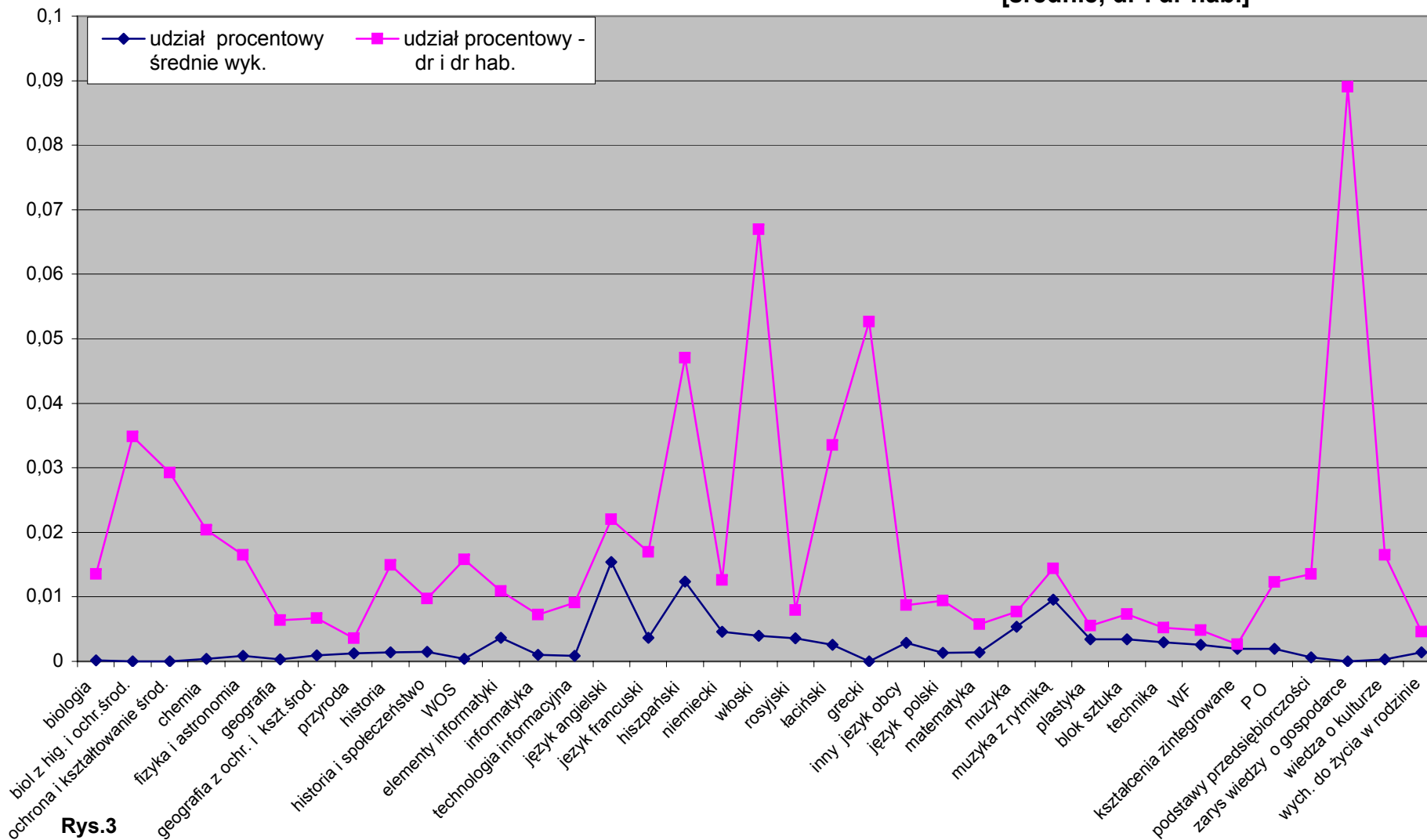
a) udział nauczycieli z wykształceniem średnim : religia - 1,14 % ; etyka – 0,19 %.

b) udział nauczycieli z wykształceniem wyższym : religia - 97,3 % ,
etyka - 99,2 %

c) udział uczących z tytułem doktora : religia – 434 oso by tj. 1,3 % ,
etyka – 24 osoby tj. 4,5 %

Nauczyciele przedmiotów ogólnokształcących według poziomu wykształcenia [średnie, dr i dr hab.]

Rys.3

Tab.2 A**Nauczyciele uczący****z wykształceniem****średnim**

Województwo	nauczyciele ogółem	osoby z wykształceniem średnim	udział procentowy
dolnośląskie	45029	615	1,37%
kujawsko - pomorskie	36426	423	1,16%
lubelskie	40895	366	0,89%
lubuskie	17075	246	1,44%
łódzkie	41592	393	0,94%
małopolskie	60151	831	1,38%
mazowieckie	88492	1057	1,19%
opolskie	17453	193	1,11%
podkarpackie	40303	503	1,25%
podlaskie	21324	221	1,04%
pomorskie	39144	411	1,05%
śląskie	76323	737	0,97%
świętokrzyskie	22169	221	1,00%
warmińsko- mazurskie	25612	250	0,98%
wielkopolskie	58699	623	1,06%
zachodniopomorskie	27941	456	1,63%
Polska	658628	7546	1,15%

W tabeli 2A mamy wykaz liczbowy nauczycieli z wykształceniem średnim w szesnastu województwach. Są to nauczyciele uczący wszystkich przedmiotów i prowadzący różne zajęcia innego typu w szkołach i placówkach [por. mapka – bez kwalifikacji]. W liczbach bezwzględnych najwięcej takich nauczycieli pracuje w woj. mazowieckim – 1057 osób, a najmniej w województwach : opolskim , świętokrzyskim i podlaskim. Największy udział procentowy nauczycieli z wykształceniem średnim w stosunku do ogółu nauczycieli uczących w województwie zanotowano w województwach : zachodniopomorskim - 1,63 % , lubuskim - 1,44 % i małopolskim - 1,38 % ogółu uczących. Najmniejsze udziały procentowe nauczycieli z wykształceniem średnim mają województwa : lubelskie - 0,89 % , łódzkie – 0,94 % , śląskie 0,97 % i warmińsko mazurskie – 0,98 % . We wszystkich województwach zmalał udział nauczycieli uczących z wykształceniem średnim w stosunku do roku szkolnego 2007/2008.

B] Przygotowanie pedagogiczne

Nauczyciele uczący w szkołach i placówkach powinni posiadać nie tylko wiedzę merytoryczną , ale również przygotowanie pedagogiczne .We wrześniu 2008 roku tego drugiego warunku nie spełniało 8,89 tys. nauczycieli tj. 1,35 % ogółu uczących . W grupie nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących takich nauczycieli było 2,71 tys. Udział nauczycieli uczących przedmiotów ogólnokształcących bez przygotowania pedagogicznego wynosił 0,52 % wszystkich uczących , a więc był dwa i pół razy niższy od udziału w grupie nauczycieli uczących wszystkich przedmiotów. Biorąc pod uwagę liczby bezwzględne wielu nauczycieli bez przygotowania pedagogicznego uczyło następujących przedmiotów : język angielski – 985 , kształcenie zintegrowane - 148, wychowanie fizyczne – 147, informatyka – 141, język polski - 130, matematyka – 128, język niemiecki – 127. W

Tabela 2 Ped.

Przygotowanie pedagogiczne nauczycieli

przedmioty ogólnokształcące	nauczyciele ogółem	nauczyciele bez przyg.pedag.	udział procentowy
biologia	13277	44	0,33%
biol z hig. i ochr.środ.	603	2	0,33%
ochrona i kształtownie środ.	205	3	1,46%
chemia	12888	39	0,30%
fizyka i astronomia	13183	52	0,39%
geografia	12036	29	0,24%
geografia z ochr. i kszt.środ.	1045	1	0,10%
przyroda	17336	39	0,22%
historia	26744	67	0,25%
historia i społeczeństwo	5368	9	0,17%
WOS	14160	32	0,23%
elementy informatyki	1379	14	1,02%
informatyka	24534	141	0,57%
technologia informacyjna	7135	55	0,77%
język angielski	42186	985	2,33%
język francuski	2186	18	0,82%
hiszpański	404	19	4,70%
niemiecki	17852	127	0,71%
włoski	254	10	3,94%
rosyjski	4152	21	0,51%
łaciński	388	2	0,52%
grecki	19	0	0,00%
inny język obcy	688	12	1,74%
język polski	54530	130	0,24%
matematyka	46692	128	0,27%
muzyka	12753	56	0,44%
muzyka z rytmiką	1671	7	0,42%
plastyka	16056	61	0,38%
blok sztuka	2316	11	0,47%
technika	18428	62	0,34%
WF	54441	147	0,27%
kształcenia zintegrowane	66630	148	0,22%
P O	3665	28	0,76%
podstawy przedsiębiorczości	4943	46	0,93%
zarys wiedzy o gospodarce	191	6	3,14%
wiedza o kulturze	3461	13	0,38%
wych. do życia w rodzinie	10437	17	0,16%
inne przedmioty ogólnoksz.	9093	126	1,39%

przypadku wychowania przedszkolnego liczba nauczycieli bez przygotowania pedagogicznego wynosiła – 843 osoby, a ich udział w ogólnej liczbie prowadzących zajęcia w przedszkolach - 1,3 %.

Analizując udziały procentowe nauczycieli bez przygotowania pedagogicznego [por. tabela 2 Ped.] największe udziały zanotowano ponownie dla języków obcych : język hiszpański - 4,70 % , język włoski – 3,94 % , język angielski - 2,33 % , oraz przedmiotu zarys wiedzy o gospodarce - 3,14 %. Najmniejsze udziały procentowe poniżej 0,25 % wystąpiły w następujących przedmiotach ogólnokształcących : historia i społeczeństwo, przyroda, kształcenie zintegrowane , WOS, język polski.

Sytuacja nauczycieli religii i etyki , czyli przedmiotów nadobowiązkowych

a] nauczyciele religii bez przygotowania pedagogicznego - 331 osób ,
udział tych osób 1,03 %

b] nauczyciele etyki bez przygotowania pedagogicznego - 13 osób, udział tych osób 2,44 %.

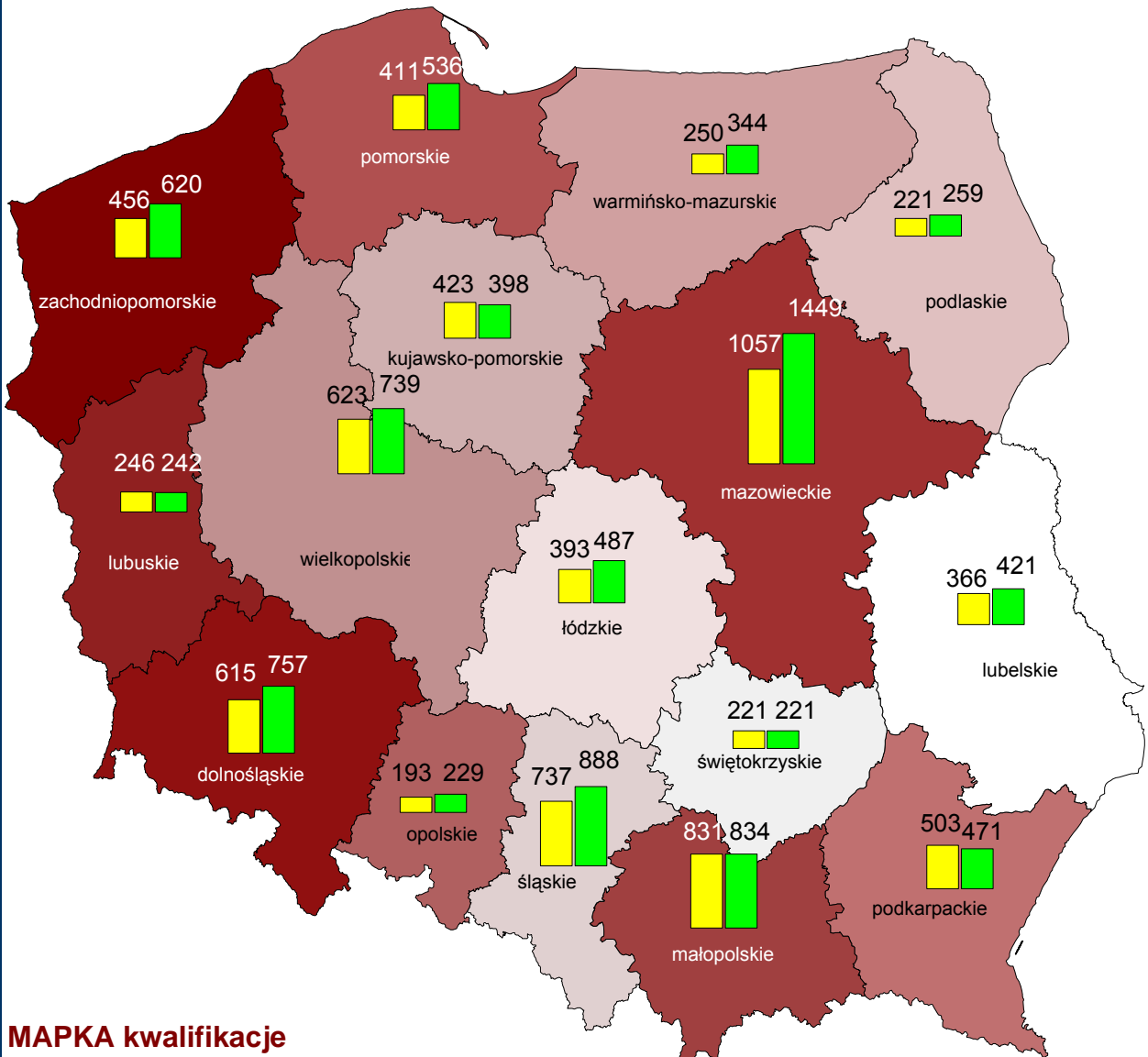
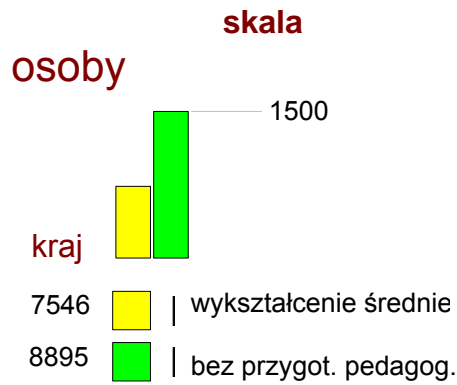
W tabeli 2B podano liczby uczących wszystkich przedmiotów i prowadzących inne zajęcia bez przygotowania pedagogicznego dla każdego województwa . Policzono również udział procentowy takich nauczycieli w stosunku do nauczycieli ogółem uczących w danym województwie. W, trzech województwach udziały procentowe nauczycieli bez przygotowania pedagogicznego były największe : zachodniopomorskie – 2,22 % , dolnośląskie - 1,68 % i mazowieckie – 1,64 % Najmniejszy udział procentowy nauczycieli bez przygotowania pedagogicznego był w województwach: świętokrzyskim – 1,00 % , lubelskim - 1,03 % i kujawsko – pomorskim 1,09 %.

Mapka - bez kwalifikacji na końcu tego rozdziału pokazuje liczby nauczycieli z wykształceniem średnim oraz bez przygotowania

Tabela 2 B**Nauczyciele uczący****bez przygotowania****pedagogicznego**

Województwo	nauczyciele ogółem	bez przygotowania pedagogicznego	udział procentowy
dolnośląskie	45029	757	1,68%
kujawsko - pomorskie	36426	398	1,09%
lubelskie	40895	421	1,03%
lubuskie	17075	242	1,42%
łódzkie	41592	487	1,17%
małopolskie	60151	834	1,39%
mazowieckie	88492	1449	1,64%
opolskie	17453	229	1,31%
podkarpackie	40303	471	1,17%
podlaskie	21324	259	1,21%
pomorskie	39144	536	1,37%
śląskie	76323	888	1,16%
świętokrzyskie	22169	221	1,00%
warmińsko- mazurskie	25612	344	1,34%
wielkopolskie	58699	739	1,26%
zachodniopomorskie	27941	620	2,22%
Polska	658628	8895	1,35%

Nauczyciele bez kwalifikacji.

MAPKA kwalifikacje

pedagogicznego w każdym województwie. Są to nauczyciele, którzy powinni w miarę szybko uzupełnić swoje kwalifikacje .

5. Obowiązki nauczycieli

W Systemie Informacji Oświatowej wyodrębniono kilka typów obowiązków dotyczących nauczycieli . Są to następujące typy :

A] nauczanie przedmiotów ogólnokształcących

B] nauczanie przedmiotów zawodowych [teoretycznych i praktycznych]

C] nauczanie języka mniejszości narodowej lub grupy etnicznej

D] pozostałe zajęcia . Do tego typu obowiązków zaliczono : religię , etykę , zajęcia rewalidacyjno – wychowawcze, dydaktyczno- wyrównawcze, zajęcia socjoterapeutyczne , zajęcia sportowo – rekreacyjne itp. W tej grupie znajdują się także: wychowanie przedszkolne, wychowanie w świetlicy szkolnej, wychowanie w internacie i wychowanie w innych placówkach.

E] zajęcia pozalekcyjne np. informatyczne, artystyczne, sportowe, turystyczno – krajoznawcze

F] zajęcia pozaszkolne [przykłady takie same jak wymienione w zajęciach pozalekcyjnych]

G] nauczyciele nieprzedmiotowcy w szkołach i placówkach oświatowych

Tabela 6A przedstawia nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących ogółem i pełnozatrudnionych według nauczanego przedmiotu .We wrześniu 2008 roku było takich nauczycieli 523329 i stanowili oni 79,45 % wszystkich nauczycieli w kraju uczących różnych przedmiotów i prowadzących różnego rodzaju zajęcia w szkołach i placówkach oświatowych. W porównaniu do roku 2007/2008 zmalał udział nauczycieli

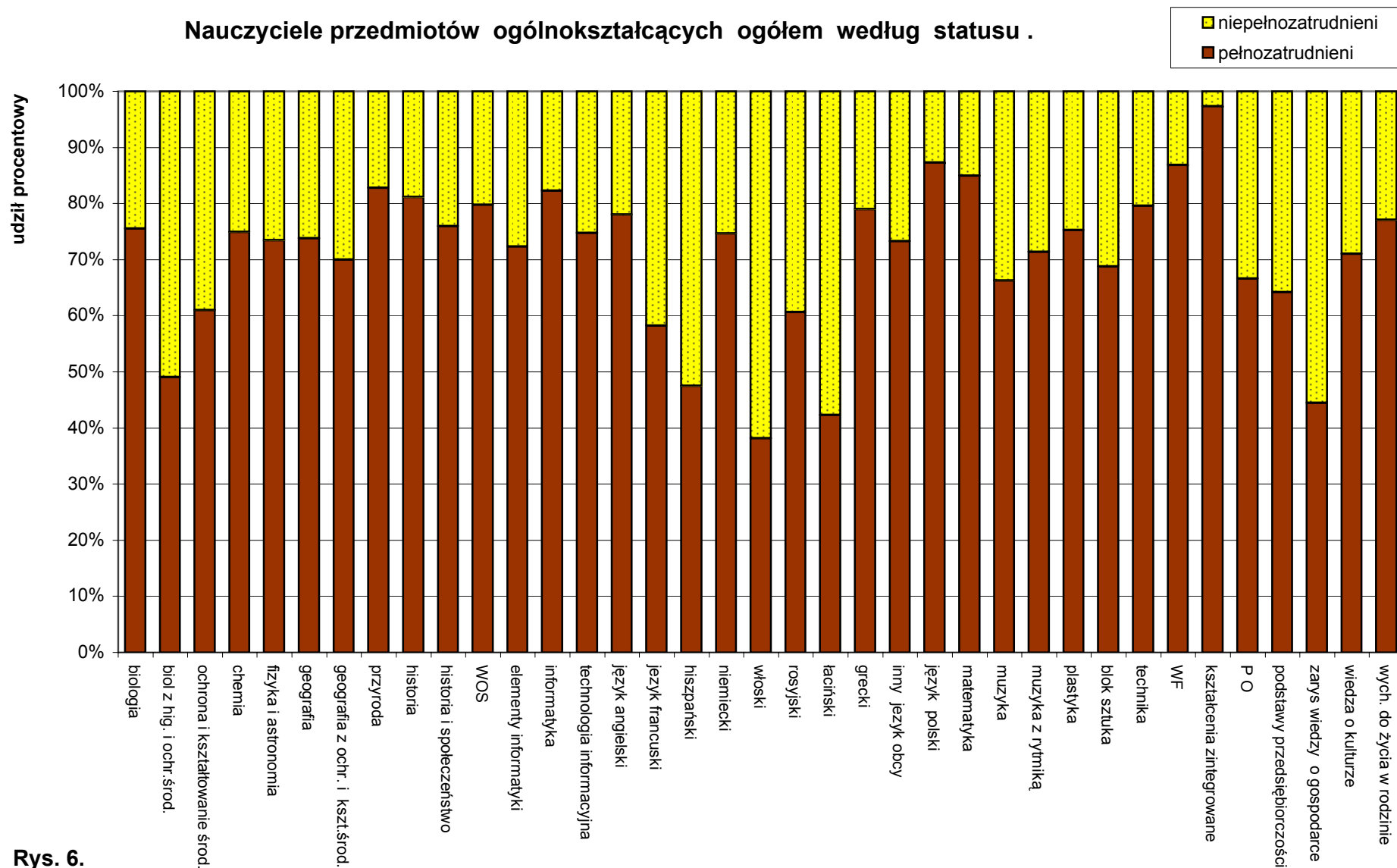

Tabela 6A

Nauczyciele według
nauczanego przedmiotu.

Przedmioty ogólnokształcące	ogółem	pełnozatrudnieni
biologia	13277	10026
biol z hig. i ochr.środ.	603	296
ochrona i kształtowanie środow.	205	125
chemia	12888	9650
fizyka i astronomia	13183	9683
geografia	12036	8883
geografia z ochr. i kształt.środ.	1045	731
przyroda	17336	14350
historia	26744	21699
historia i społeczeństwo	5368	4077
WOS	14160	11290
elementy informatyki	1379	997
informatyka	24534	20180
technologia informacyjna	7135	5331
język angielski	42186	32929
język francuski	2186	1273
hiszpański	404	192
niemiecki	17852	13329
włoski	254	97
rosyjski	4152	2517
łaciński	388	164
grecki	19	15
inny język obcy	688	504
język polski	54530	47584
matematyka	46692	39666
muzyka	12753	8449
muzyka z rytmiką	1671	1193
plastyka	16056	12082
blok sztuka	2316	1592
technika	18428	14660
WF	54441	47298
kształcenia zintegrowane	66630	64839
P O	3665	2442
podstawy przedsiębiorczości	4943	3172
zarys wiedzy o gospodarce	191	85
wiedza o kulturze	3461	2457
wych. do życia w rodzinie	10437	8046
inne przedmioty ogólnokształc.	9093	5917
Razem	523329	427820

Nauczyciele przedmiotów ogólnokształcących ogółem według statusu .

Rys. 6.

przedmiotów ogólnokształcących o jeden punkt proc. Największe liczby nauczycieli dotyczą przedmiotów o dużej liczbie godzin w planach nauczania. Należą do nich kształcenie zintegrowane – 66,63 tys. osób, język polski – 54,53 tys. osób, wychowanie fizyczne – 54,44 tys. osób, matematyka – 46,69 tys. osób oraz język angielski - 42,19 tys. osób.

Na rysunku 6 pokazano udziały procentowe nauczycieli pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych dla wszystkich przedmiotów ogólnokształcących. Udział nauczycieli pełnozatrudnionych w grupie nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących ogółem w Polsce jest wysoki i wynosi 81,75 %. W porównaniu z rokiem szkolnym 2007/2008 zmniejszył się udział nauczycieli pełnozatrudnionych w całej populacji nauczycieli tych przedmiotów o 0,55 punkt. proc W tym roku dla siedmiu przedmiotów ogólnokształcących udział ten jest wyższy od 80 procent ; najwyższy dla kształcenia zintegrowanego - 97,3%. Dla kilku przedmiotów udziały procentowe nauczycieli pełnozatrudnionych są niższe od 50% : język włoski, łaciński , hiszpański , zarys wiedzy o gospodarce oraz biologia z higieną i ochroną środowiska .

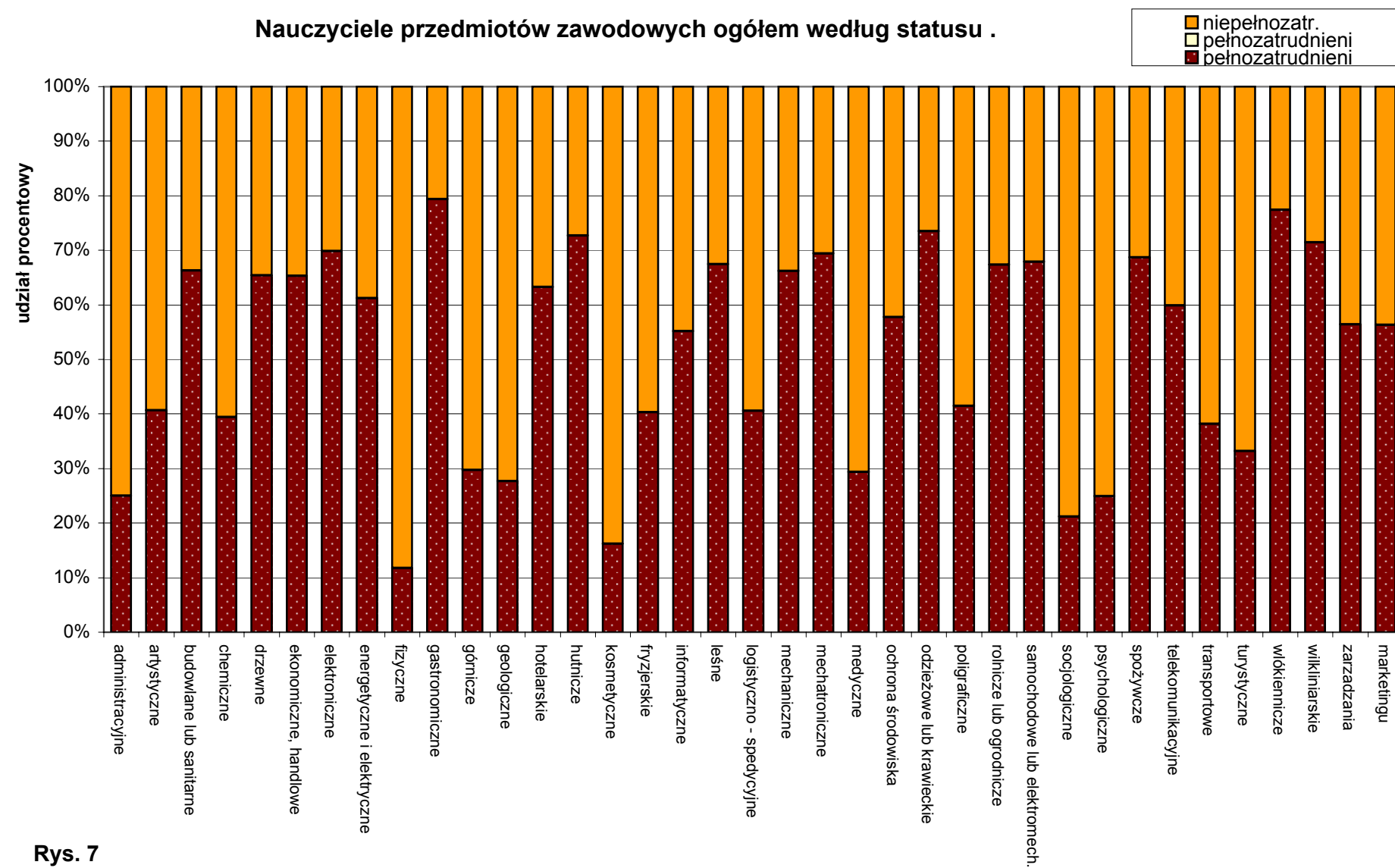
Tabela 6 B przedstawia nauczycieli przedmiotów zawodowych w Polsce - ogółem. Łączna liczba nauczycieli tych przedmiotów wynosiła we wrześniu 2008 roku 67,58 tys. osób, co stanowi 10,3% ogółu wszystkich nauczycieli. Udział nauczycieli pełnozatrudnionych w grupie przedmiotów zawodowych razem wynosi 54,5 %. Wykres 7 pokazuje udziały nauczycieli pełno- i niepełnozatrudnionych dla wszystkich przedmiotów zawodowych. Nauczyciele teoretycznych i praktycznych przedmiotów zawodowych tworzą grupę prawie 7,7 razy mniej liczebną niż nauczyciele przedmiotów ogólnokształcących. Największa liczba nauczycieli obejmuje przedmioty: ekonomiczne i handlowe, mechaniczne i informatyczne. Najmniejsze liczby nauczycieli wystąpiły na przedmiotach: wikliniarskich, hutniczych i

Tabela 6B

**Nauczyciele według
nauczanego przedmiotu.**

<i>przedmioty zawodowe</i>	ogółem	pełnozatrudnieni
administracyjne	1987	496
artystyczne	2155	877
budowlane lub sanitarne	2657	1762
chemiczne	558	220
drzewne	673	440
ekonomiczne, handlowe	7511	4903
elektroniczne	1813	1266
energetyczne i elektryczne	1898	1162
fizyczne	68	8
gastronomiczne	4096	3251
górnictwo	259	77
geologiczne	47	13
hotelarskie	1042	659
hutnicze	11	8
kosmetyczne	1076	174
fryzjerskie	898	362
informatyczne	5562	3066
leśne	175	118
logistyczno - spedycyjne	794	322
mechaniczne	6119	4049
mechatroniczne	630	437
medyczne	4025	1183
ochrona środowiska	568	328
odzieżowe lub krawieckie	539	396
poligraficzne	181	75
rolnicze lub ogrodnicze	2276	1532
samochodowe lub elektromech.pojaz.	1614	1096
socjologiczne	459	97
psychologiczne	1274	317
spożywcze	777	534
telekomunikacyjne	122	73
transportowe	275	105
turystyczne	694	230
włókiennicze	31	24
wilkliniarskie	7	5
zarządzania	475	268
marketingu	813	458
inne przedmioty zawodowe	13419	6439
Razem przedmioty	67578	36830

Nauczyciele przedmiotów zawodowych ogółem według statusu .

Rys. 7

włókienniczych. W porównaniu do roku 2007 liczba nauczycieli przedmiotów zawodowych wzrosła o 1,16 tys. osób;

W raporcie zajmiemy się jeszcze nauczycielami nieprzedmiotowcami , zatrudnionymi w szkołach i placówkach oświatowych. Do takich nauczycieli zaliczani są: nauczyciele bibliotekarze, nauczyciele pedagogzy i psychologzy, nauczyciele logopedzi , nauczyciele socjolodzy i nauczyciele rehabilitanci . Do grupy nieprzedmiotowców należą także: nauczyciele konsultanci, nauczyciele – doradcy metodyczni i nauczyciele – doradcy zawodowi [patrz tabela 6 C]. Łączna liczba nauczycieli nie uczących przedmiotów szkolnych wynosi 59,21 tys. osób tj. 9,0 % ogółu nauczycieli zatrudnionych w kraju we wrześniu 2008 roku. W stosunku do września 2007 roku wzrósł udział takich nauczycieli w grupie nauczycieli ogółem.. Najliczniejsze grupy wśród nieprzedmiotowców to nauczyciele na stanowisku bibliotekarza - 25,12 tys. osób tj. 42,5 % i na stanowisku pedagoga - 17,53 tys. osób tj. 29,6 % ogółu nauczycieli nieprzedmiotowców. Najmniej liczna grupa to nauczyciele socjolodzy , tylko 45 osób. W porównaniu do września 2007 roku wzrosła liczba nauczycieli , którzy nie prowadzą nauki przedmiotów szkolnych o 1,85 tys. tys. osób tj. o 3,2 procent. Największy wzrost w liczbach bezwzględnych dotyczy nauczycieli pedagogów, których przybyło aż 573 osoby. Liczba doradców metodycznych zwiększyła się o 67 osób.

Biorąc pod uwagę okres ostatnich trzech lat 2005 –2008 największy przyrost względny w grupie nauczycieli nieprzedmiotowców zanotowano dla nauczycieli bibliotekarzy + 4,52 punktów proc. oraz nauczycieli logopedów +2,0 punktów proc, a największy spadek względny dla nauczycieli pedagogów - 2,73 punktów proc. [patrz rys. 8]

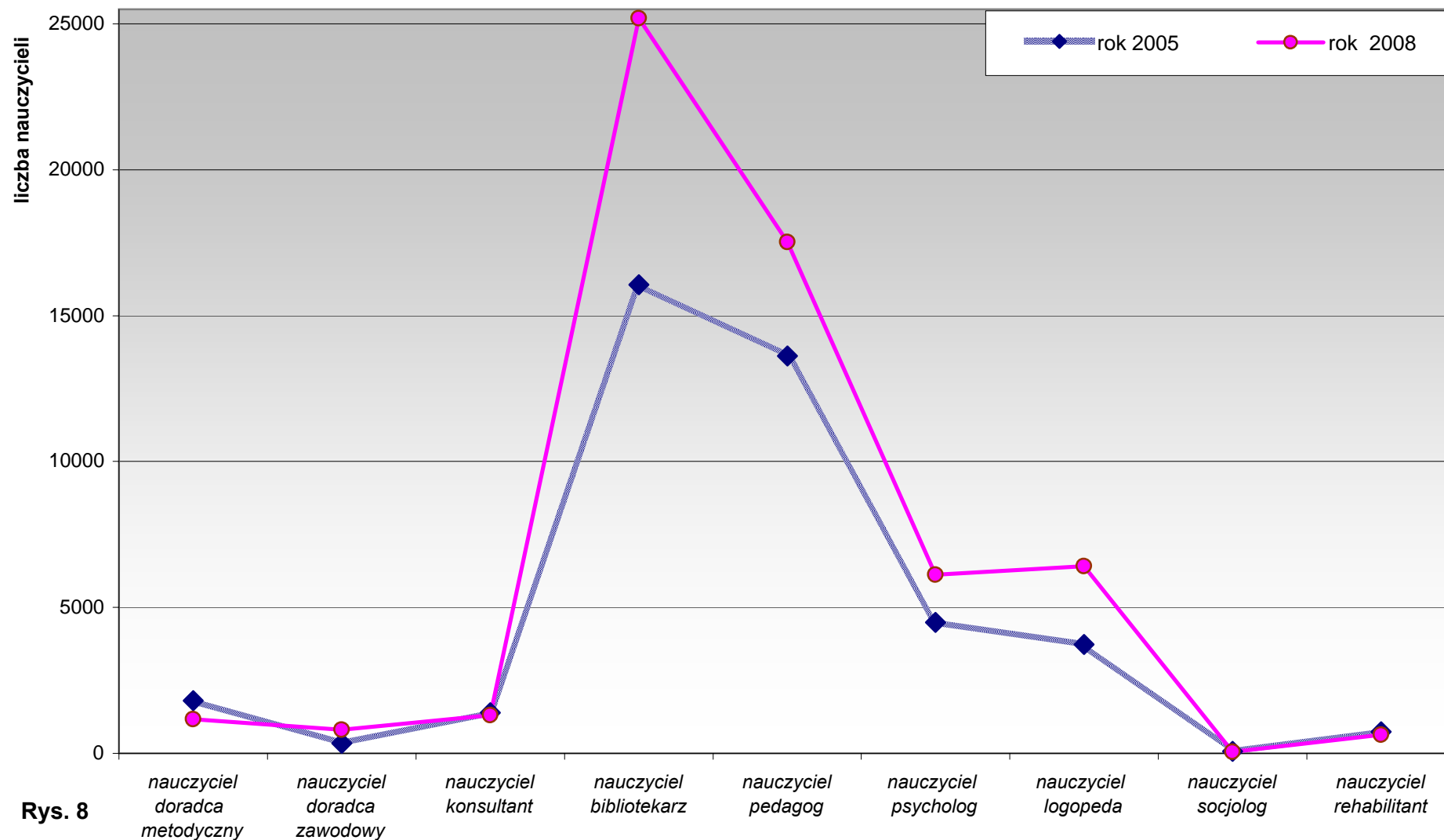
Ważnym zagadnieniem z punktu widzenia pracy szkoły czy placówki oświatowo - wychowawczej jest frekwencja zatrudnionych w niej

Tabela 6 C

Nauczyciele nieprzedmiotowcy w szkołach i placówkach oświatowych w roku szkolnym 2008/2009.

stanowisko	liczba nauczycieli	udział procentowy w grupie nieprzedmiotowców
nauczyciel doradca metodyczny	1170	1,98%
nauczyciel doradca zawodowy	803	1,36%
nauczyciel konsultant	1299	2,19%
nauczyciel bibliotekarz	25197	42,55%
nauczyciel pedagog	17525	29,60%
nauczyciel psycholog	6119	10,33%
nauczyciel logopeda	6411	10,83%
nauczyciel socjolog	45	0,08%
nauczyciel rehabilitant	644	1,09%
Razem nauczyciele nieprzedmiotowcy	59213	100,00%

Nauczyciele nieprzedmiotowcy w szkołach i placówkach oświatowych

Rys. 8

nauczycieli .We wrześniu 2008 roku 33,48 tys. nauczycieli nie prowadziło zajęć w szkołach i placówkach oświatowych, co stanowi 5,1 % ogółu tej grupy zawodowej. Przyczyny takiego stanu rzeczy były różne. Ale największa liczba nauczycieli nie prowadziła zajęć z powodu różnych urlopów: urlop dla poratowania zdrowia - 11,7 tys. osób – tj. 34,9 % ogółu nie prowadzących zajęcia, urlop macierzyński – 7,16 tys. kobiet tj. 21,4 %, urlop wychowawczy 4,14 tys. osób tj. 12,4 % . Ponadto 5,24 tys. tj. 15,7 % nauczycieli wykazało się długotrwałą niezdolnością do pracy , trwającą więcej niż 33 dni w ciągu roku kalendarzowego. Natomiast nauczycieli korzystających z płatnych urlopów szkoleniowych dla dalszego kształcenia się lub dla innych ważnych celów np. naukowych, oświatowych czy artystycznych było w tym samym czasie w całym kraju tylko 196 tj. około 60 razy mniej niż korzystających z urlopu dla poratowania zdrowia.

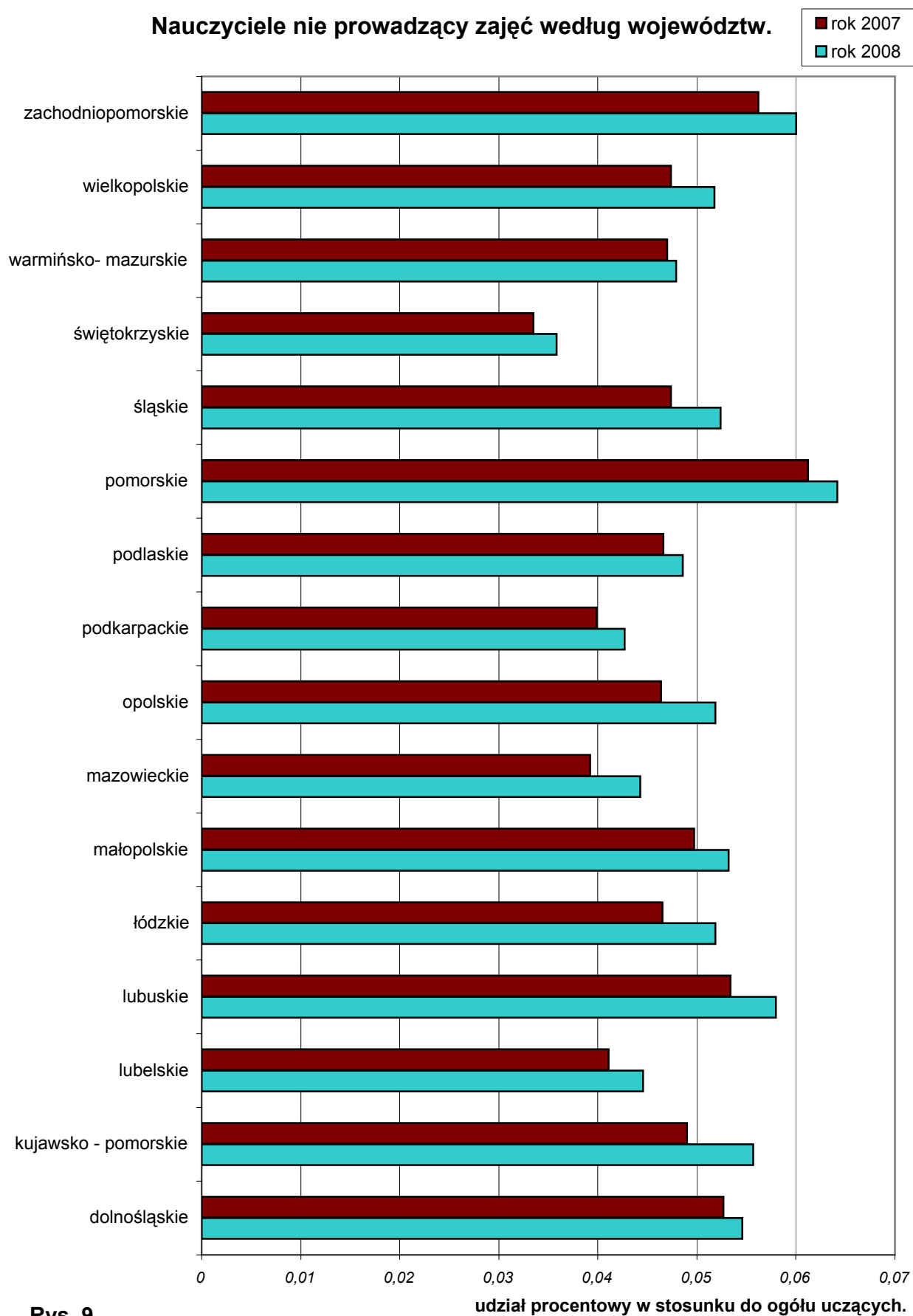
W porównaniu z rokiem 2007 wzrosła o 1135 liczba nauczycieli korzystających z urlopu dla poratowania zdrowia oraz liczba nauczycieli o długotrwałej niezdolności do pracy o 750. Zwiększyły się także liczby nauczycielek korzystających z urlopu macierzyńskiego – o 513 osób i wychowawczego - o 642 osoby. Natomiast liczba korzystających nauczycieli z bezpłatnego urlopu dla celów szkoleniowych wzrosła tylko o 25 osób . W tabeli 8 pokazane zostały liczby nauczycieli w szesnastu województwach, którzy z różnych przyczyn nie prowadzili zajęć w latach 2007/2008 oraz 2008/2009. Natomiast na wykresie 9 przedstawiono udziały procentowe nauczycieli nie prowadzących zajęć [łącznie] w stosunku do ogółu nauczycieli zatrudnionych w tym województwie. Największe udziały takich nauczycieli wystąpiły w następujących województwach : pomorskim – 6,42 %, zachodniopomorskim – 6,00 % i lubuskim – 5,80 %. Wymienione wyżej województwa były też dominującymi w poprzednim roku szkolnym Na drugim krańcu skali i

Tabela 8

**Nauczyciele ogółem , nie prowadzący zajęć
według województw.**

	2007 rok	2008 rok	zmiana 2007 -2008
dolnośląskie	2362	2457	95
kujawsko - pomorskie	1783	2028	245
lubelskie	1673	1822	149
lubuskie	909	990	81
łódzkie	1906	2158	252
małopolskie	2945	3200	255
mazowieckie	3420	3918	498
opolskie	804	905	101
podkarpackie	1592	1722	130
podlaskie	982	1036	54
pomorskie	2353	2513	160
śląskie	3585	3998	413
świętokrzyskie	742	794	52
warmińsko- mazurskie	1196	1227	31
wielkopolskie	2749	3038	289
zachodniopomorskie	1551	1677	126
Polska	30552	33483	2931

Nauczyciele nie prowadzący zajęć według województw.

Rys. 9

udział procentowy w stosunku do ogółu uczących.

najniższe udziały w nieprzewodzeniu zajęć mieli nauczyciele w województwach : świętokrzyskim – 3, 58 % i podkarpackim – 4,27 %.

6. Specjalności nauczycieli

W rozdziale tym zajmiemy się kwalifikacjami merytorycznymi nauczycieli do nauczania określonych przedmiotów ogólnokształcących i zawodowych w szkołach i placówkach. W tabeli 3 A zestawiono liczby nauczycieli ogółem ze specjalnościami ogólnokształcącymi, a w tabeli 3 B ze specjalnościami zawodowymi. Każdemu nauczycielowi przypisano taką liczbę specjalności jaka została podana w wykazie ukończonych przez niego studiów: zawodowych, magisterskich, podyplomowych lub kursu, który nadaje odpowiednie kwalifikacje. Dlatego wielu nauczycieli, szczególnie w tabeli 3 A ma więcej niż jedną specjalność np. pierwszą , główną uzyskaną w trakcie ukończenia studiów oraz drugą, a nawet dalsze uzyskane później, najczęściej w wyniku ukończenia odpowiednich studiów podyplomowych. Ci nauczyciele policzeni zostali wielokrotnie, z tego powodu ich liczba jest większa od liczby nauczycieli ogółem.

Biorąc pod uwagę tylko te specjalności ogólnokształcące, które dotyczą nauczanych przedmiotów ogólnokształcących w szkołach i placówkach [patrz tab.3 A] łączna liczba nauczycieli specjalistów wynosiła we wrześniu 2008 roku 638,97 tys. osób i wzrosła w stosunku do roku 2007 o 11,74 tys. nauczycieli tj. o 1,9 %. Podane tu liczby nauczycieli specjalistów nie uwzględniają takich specjalności jak : wychowanie przedszkolne, pedagogika opiekuńczo – wychowawcza, pedagogika szkolna, innego rodzaju pedagogiki, psychologia, logopedia, terapia pedagogiczna, bibliotekarstwo, religia i etyka. Łącznie nauczycieli wymienionych wyżej

Tabela 3 A

Nauczyciele ogółem według specjalności

Specjalności ogólnokształcące	rok 2007	rok 2008	zmiana 2007 - 2008
biologia	19489	19577	88
chemia	15570	15647	77
fizyka i astronomią	15214	15449	235
geografia	15769	15962	193
przyroda	19807	20408	601
historia	32490	32968	478
historia i społeczeństwo	4854	4850	-4
wiedza o społeczeństwie	14003	14712	709
informatyka	40930	41683	753
technologia informacyjna	7228	7505	277
język angielski	42661	45169	2508
język francuski	2849	2771	-78
język hiszpański	396	463	67
język niemiecki	20229	20370	141
język włoski	287	302	15
język rosyjski	9600	9106	-494
inny język obcy	1002	1056	54
język polski	65780	65694	-86
matematyka	52673	52843	170
muzyka	12005	12706	701
plastyka	10619	11638	1019
sztuka	7902	8009	107
wiedza o kulturze	3416	3810	394
podstawy przedsiębiorczości	5428	5702	274
technika	15720	16460	740
wychowanie fizyczne	60440	61012	572
kształcenie zintegrowane	109501	110319	818
wych.do życia w rodzinie	8739	10406	1667
inna specjalność ogólnokształc.	12631	12371	-260
Razem specj. ogólnokształcące	627232	638968	11736

specjalności mamy w roku szkolnym 2008/2009 313,28 tys. W porównaniu do roku 2007/2008 liczba takich nauczycieli specjalistów wzrosła ponad pięć procent .

Łączna liczba nauczycieli specjalistów mających prawo do nauczania przedmiotów zawodowych wynosi w tym samym czasie 83,78 tys. osób , z czego 48 tys. stanowią nauczyciele pełnozatrudnieni. Najbardziej liczne specjalności zawodowe nauczycieli to: artystyczne - 11,07 tys. osób, ekonomiczne i handlowe – 8,71 tys. osób i mechaniczne - 7,42 tys. osób. Ale są też specjalności zawodowe, dla których liczba nauczycieli specjalistów nie przekracza w kraju 30 osób. np.: mechaniki lotniczej, nawigacyjne, meteorologiczne, radiokomunikacyjne, siłowni okrętowych , wikliniarskie [por. tab. 3 B]. Podane liczby uwzględniają wszystkich nauczycieli – specjalistów przedmiotów zawodowych i wszystkich nauczycieli uczących przedmiotów zawodowych teoretycznych i praktycznych. Liczba nauczycieli ogółem ze specjalnościami zawodowymi wzrosła w stosunku do roku 2007 o 1,36 tys. osób, ale wzrost ten dotyczy tylko nauczycieli niepełnozatrudnionych.

Interesującym zagadnieniem jest zbadanie wykorzystania specjalistów do nauczania określonych przedmiotów ogólnokształcących i zawodowych. W raporcie tym zajęłam się tylko przedmiotami ogólnokształcącymi. W tabeli 3 C zestawione zostały następujące liczby : nauczycieli uczących danego przedmiotu ogólnokształcącego, nauczycieli posiadających wyuczoną specjalność ogólnokształcącą, nauczycieli uczących przedmiotu zgodnie z wyuczoną specjalnością. Jeżeli liczba nauczycieli z wyuczoną specjalnością jest równa lub trochę większa od liczby nauczycieli uczących tego przedmiotu mamy do czynienia ze zjawiskiem pozytywnym. W sytuacji odwrotnej możemy mówić o braku nauczycieli – specjalistów. Z

Tabela 3 B

Nauczyciele ogółem według specjalności.

Specjalności zawodowe	rok 2007	rok 2008
administracyjne	2273	2403
artystyczne	10973	11071
awioniki lotniczej	18	18
budowlane	2434	2630
sanitarne	323	352
budowa i eksploatacja dróg	87	94
chemiczne	592	593
drzewne	760	777
ekonomiczne, handlowe	8838	8709
elektroniczne	2010	1927
elektryczne	2319	2220
energetyczne	485	463
fizyczne	143	122
gastronomiczne	3844	4008
geodezyjne	248	277
górnictwo	279	95
geologiczne	96	322
hotelarskie	602	735
hutnicze	82	74
informatyczne	4739	4912
kosmetyczne	916	1079
fryzjerskie	698	833
leśne	225	207
logistyczno - spedycyjne	431	616
mechaniczne	7398	7424
mechaniki lotniczej	24	25
mechatroniczne	311	386
medyczne	4243	4190
meteorologiczne	10	7
nawigacyjne	24	26
ochrona środowiska	1736	1724

Tab 3B ciąg dalszy

Specjalności zawodowe c.d.	rok 2007	rok 2008
odzieżowe	628	607
krawieckie	423	395
poligraficzne	150	159
radiokomunikacyjne	14	10
rolnicze	3455	3407
ogrodnicze	940	971
samochodowe lub elektromech.pojaz.	1383	1373
siłowni okretowym i mech.pomocnicze	12	12
socjologiczne	648	657
psychologiczne	1326	1382
spożywcze	1094	1073
technika ruchu kolejowego	40	36
technika komputerowa i teleinformatyka	219	212
telekomunikacyjne	159	156
transportowe	299	312
turystyczne	772	847
włókiennicze	203	187
wilkiniarskie	6	6
zarządzania i marketingu	3594	3558
inne przedmioty zawodowe	9893	10105
razem spec.zawodowe	82419	83784

Tabela 3 C

**Wykorzystanie nauczycieli specjalistów
do nauczania przedmiotów ogólnokształcących.**

	liczba uczących przedmiotu	liczba nauczycieli danej specjalności	uczący zgodnie ze specjalnością
biologia 2 prz.	13880	19577	12699
chemia	12888	15647	12070
fizyka i astronomia	13183	15449	12284
geografia 2 prz.	13081	15962	11481
przyroda	17336	20408	15615
historia	26744	32968	24261
historia i społeczeństwo	5368	4850	1938
WOS	14160	14712	10625
informatyka 2 prz.	25913	41683	22426
technologia informacyjna	7135	7505	4014
język angielski	42186	45169	40695
język francuski	2186	2771	2139
język hiszpański	404	463	382
język niemiecki	17852	20370	17520
język włoski	254	302	233
język rosyjski	4152	9106	4028
język polski	54530	65694	53540
matematyka	46692	52843	45315
muzyka 2 przedm.	14424	12706	8914
plastyka	16056	11638	8649
blok sztuka	2316	8009	1622
technika	18428	16460	11924
wychowanie fizyczne	54441	61012	52424
kształcenia zintegrowane	66630	110319	62747
podst.przedsiębiorcz.2p	5134	5702	3627
wiedza o kulturze	3461	3810	2291
wych. do życia w rodzinie	10437	10406	brak danych
religia	32096	35499	31686
etyka	532	1176	334

zestawienia w tabeli 3 C wynika , że brakuje nauczycieli specjalistów w nauczaniu takich przedmiotów jak : plastyka [- 4,42 tys. osób] , technika [- 1,97 tys. osób], muzyka [- 1,72 tys. osób], historia i społeczeństwo [- 0,52 tys. osób] oraz wychowanie do życia w rodzinie - brak 30 osób. W porównaniu do poprzedniego roku szkolnego liczby brakujących nauczycieli wymienionych specjalności uległy znacznemu zmniejszeniu.

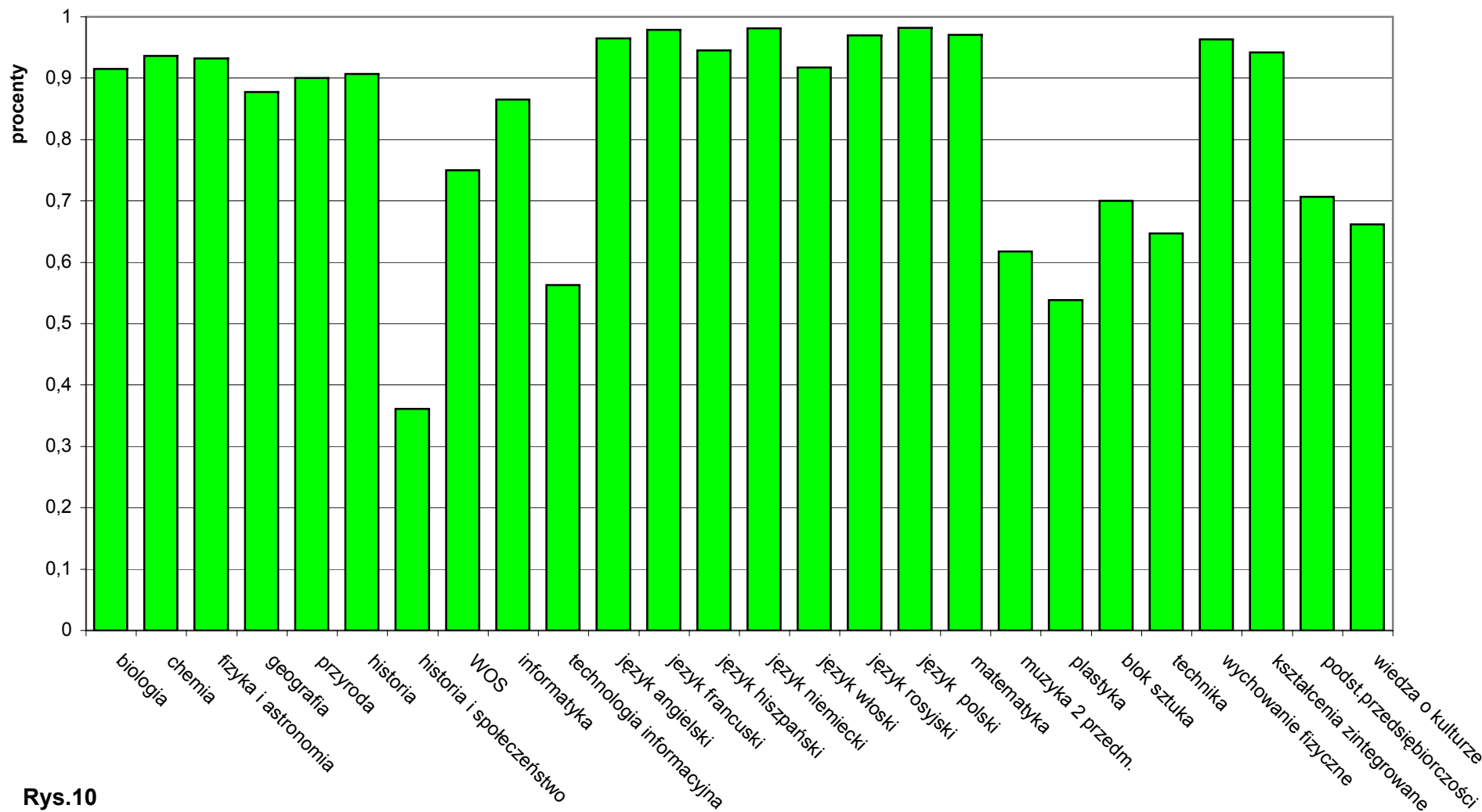
Największy nadmiar nauczycieli specjalistów występuje aktualnie w: kształceniu zintegrowanym – 43,69 tys. osób, informatyce - nadmiar 15,77 tys. osób oraz w języku polskim - 11,16 tys. osób

Zgodność nauczanego przedmiotu z wyuczoną specjalnością możemy oszacować dzieląc liczbę nauczycieli uczących danego przedmiotu zgodnie ze specjalnością przez liczbę wszystkich nauczycieli uczących danego przedmiotu. Zgodność tę możemy wyrazić w procentach. Na rysunku 10 pokazano wskaźniki zgodności dla przedmiotów ogólnokształcących. Najwyższe wskaźniki zgodności, powyżej 95 % mają takie przedmioty jak: języki obce [niemiecki, francuski, rosyjski, angielski], język polski, matematyka i wychowanie fizyczne. Bardzo wysoki jest też ten wskaźnik dla przedmiotu nieobowiązkowego religii – 98,7%, Dla większości z wymienionych przedmiotów nauczania wskaźniki zgodności nieznacznie wzrosły w porównaniu z rokiem ubiegłym.

Najniższe wskaźniki zgodności mają nauczyciele przedmiotów: historia i społeczeństwo – 36,1 %, plastyka - 53,9 % i technologia informacyjna – 56,3 %.

Na przykład przy nadwyżce [15,77 tys.] nauczycieli, specjalistów od informatyki około 3,49 tys. nauczycieli z inną specjalnością prowadzi zajęcia z informatyki i elementów informatyki. Przy bardzo dużej nadwyżce nauczycieli - specjalistów kształcenia zintegrowanego [około

Zgodność nauczanego przedmiotu z wyuczoną specjalnością.

Rys.10

43,7 tys.] aż 3,88 tys. nauczycieli z inną specjalnością naucza dzieci w klasach od pierwszej do trzeciej szkoły podstawowej.

We wrześniu 2006 roku liczba nauczycieli ze specjalnościami język angielski i język niemiecki po raz pierwszy przewyższyła liczbę nauczycieli uczących tych języków w szkołach i placówkach oświatowych. W obecnym roku szkolnym 2008/2009 nadmiar nauczycieli specjalistów dla każdego z dwóch wymienionych wyżej języków obcych wzrósł i wynosi obecnie : 2,98 tys. i 2,52 tys. osób.

Czynnikiem decydującym o właściwym wykorzystaniu nauczycieli specjalistów w szkołach jest polityka kadrowa administracji szkolnej. Podobna sytuacja z niewłaściwym wykorzystaniem nauczycieli danej specjalności występowała w latach poprzednich, kiedy oceniano wskaźnik zgodności na podstawie danych, uzyskanych w systemie Ewikan .

7. Formy kształcenia i doskonalenia nauczycieli

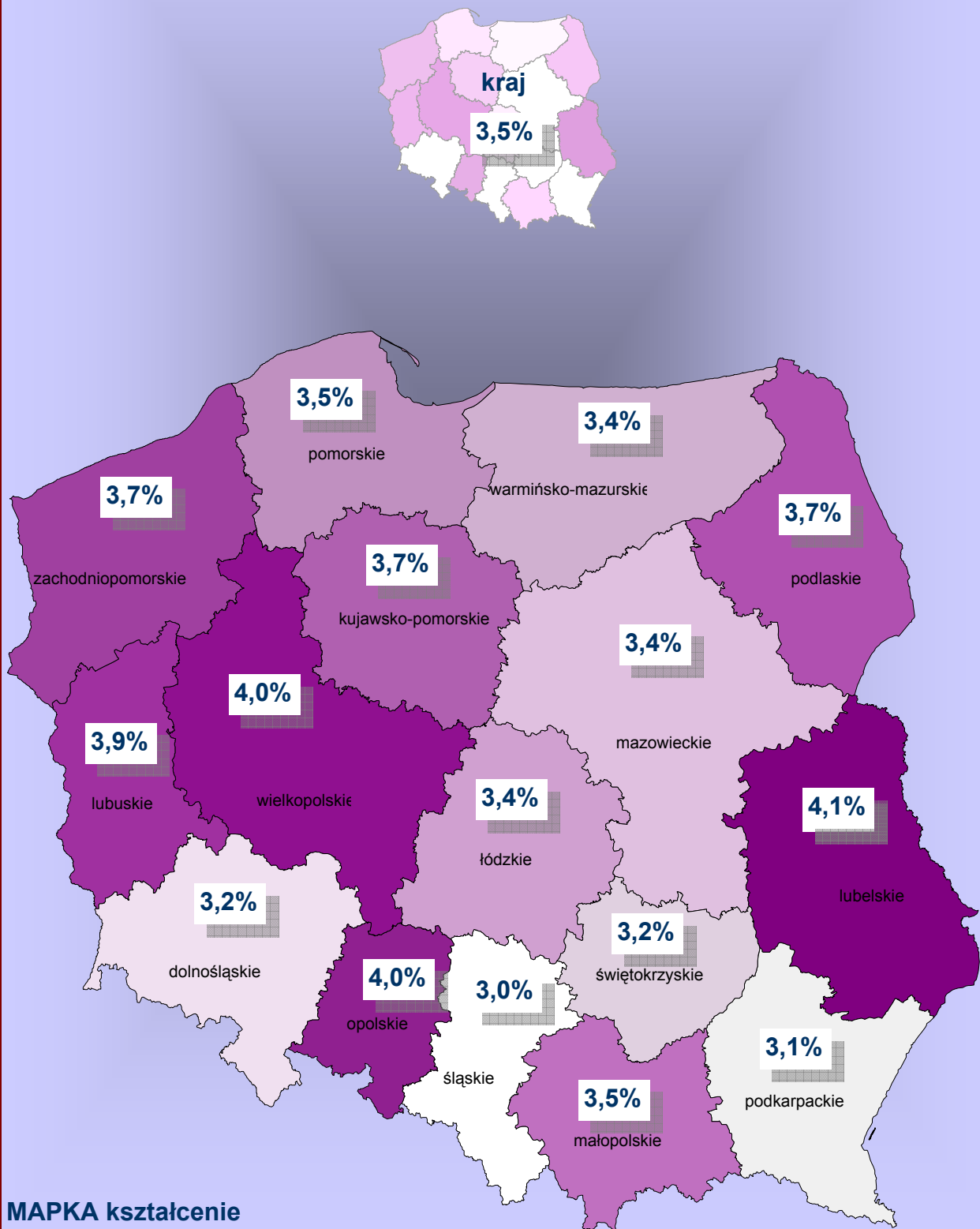
W Systemie Informacji Oświatowej zbierane są dane dotyczące form kształcenia i doskonalenia nauczycieli, ukończonych przez nich w poprzednim roku szkolnym. Dane w tym raporcie dotyczyć będą roku szkolnego 2007/2008. Formy kształcenia nauczycieli są formami, w wyniku których nauczyciele uzyskują wyższy poziom wykształcenia lub nowe, dodatkowe kwalifikacje do nauczania przedmiotu lub prowadzenia zajęć, formalnie potwierdzone. Takimi formami są w naszym kraju: jednolite studia magisterskie, studia pierwszego stopnia, studia drugiego stopnia, kolegium nauczycielskie lub NKJO, kurs kwalifikacyjny, studia podyplomowe nadające kwalifikacje. Tabela 10 przedstawia wymienione formy kształcenia według województw. Łącznie ukończyło różne formy

Tabela 10

Nauczyciele ogółem według form kształcenia i województw.

Województwo	kurs kwalifikacyjny	kolegium nauczycielskie. I NKJO	studia pierwszego stopnia	jednolite studia magisterskie	studia drugiego stopnia	studia podypl. nadające kwalifikacje
dolnośląskie	357	21	93	92	128	731
kujawsko - pomorskie	617	19	53	64	87	500
lubelskie	635	33	76	82	129	728
lubuskie	242	4	15	33	68	304
łódzkie	389	12	51	73	113	795
małopolskie	555	50	86	185	231	1028
mazowieckie	867	33	171	231	258	1447
opolskie	174	21	27	42	41	388
podkarpackie	297	23	67	53	135	659
podlaskie	266	17	41	50	71	351
pomorskie	386	25	81	100	137	641
śląskie	617	32	72	143	200	1191
świętokrzyskie	201	17	32	25	48	378
warmińsko- mazurskie	192	14	44	56	84	487
wielkopolskie	531	28	116	106	201	1380
zachodniopomorskie	261	28	59	106	97	493
Polska	6587	377	1084	1441	2028	11501

Nauczyciele z ukończonymi formami kształcenia.

MAPKA kształcenie

kształcenia w roku szkolnym 2007/2008 23,02 tys. nauczycieli tj. o ponad tysiąc sto osób mniej niż rok wcześniej. Najczęściej wybieraną formą kształcenia w kraju były podyplomowe studia, w których uczestniczyło w minionym roku szkolnym 11,5 tys. osób tj. prawie połowa wszystkich kształcących się nauczycieli. Na drugim miejscu znalazły się kursy kwalifikacyjne - 6,59 tys. osób tj. 28,6 %. Najmniej nauczycieli kształciło się w kolegiach nauczycielskich i nauczycielskich kolegiach języków obcych – razem 377 osób tj. 1,64 % ogółu kształcących się. Sytuację dotyczącą łącznego udziału nauczycieli w formach kształcenia w poszczególnych województwach pokazuje mapa kształcenie.

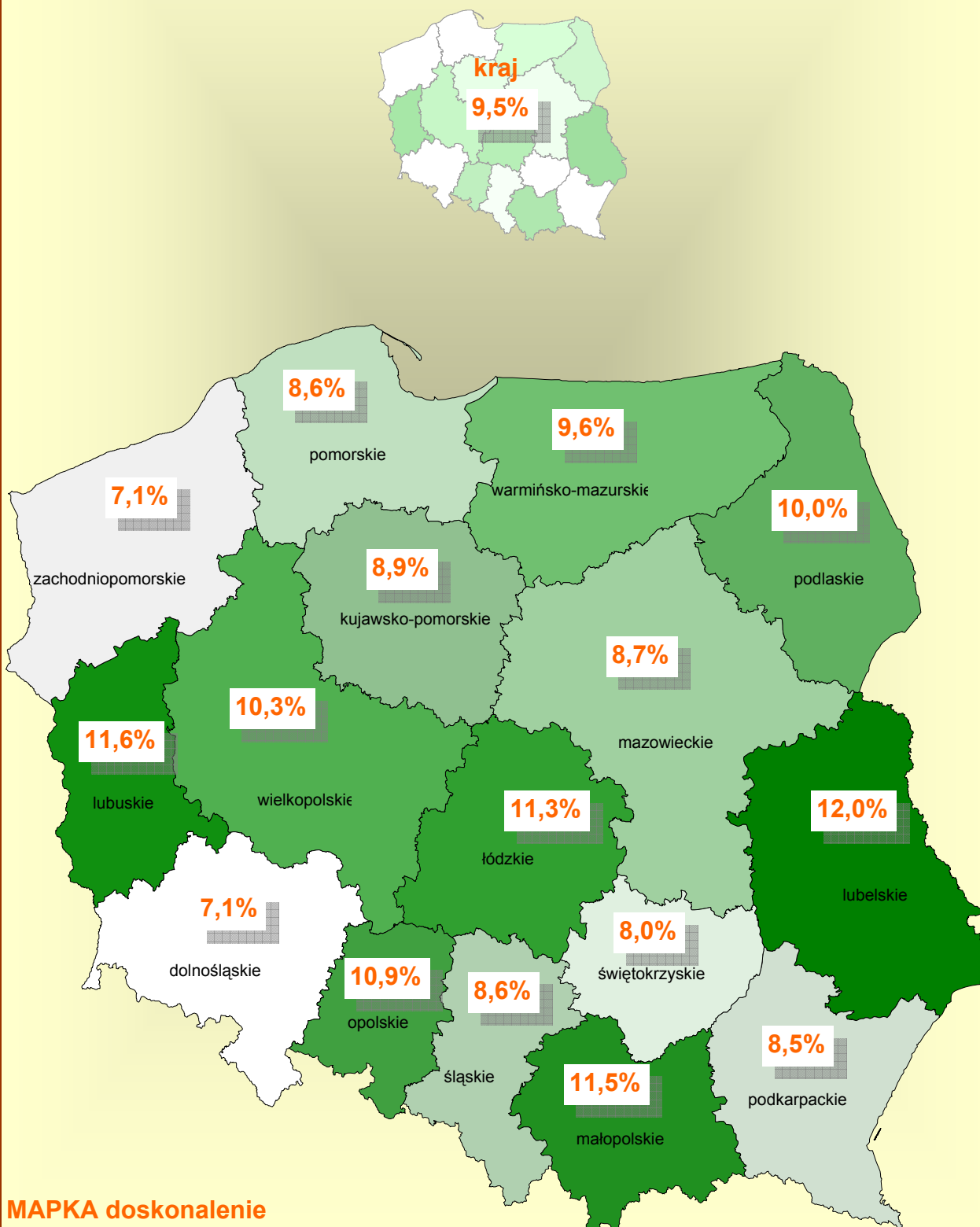
Formy doskonalenia nauczycieli wzbogacają warsztat zawodowy nauczycieli w ramach posiadanych już kwalifikacji formalnych. Na przykład biolog czy geograf uczestniczący w kursie komputerowym poświęconym wykorzystaniu komputera w naukach przyrodniczych doskonalił swoje umiejętności w ramach posiadanej wiedzy z zakresu biologii czy geografii. We wrześniu 2007 i 2008 roku w SIO uwzględnione zostały wszystkie formy doskonalenia nauczycieli [por. tabela 11]. W latach wcześniejszych zbierane były dane dotyczące tylko długich form doskonalenia tzn. studiów podyplomowych i kursów doskonalących w wymiarze przynajmniej 100 godzin. W roku szkolnym 2007/2008 ukończyło łącznie różne formy doskonalenia 62,32 tys. nauczycieli, w tym długie formy około 6,64 tys. nauczycieli tj. 10,6 % wszystkich doskonalących się. Największą popularnością cieszyły się krótkie formy doskonalenia, w wymiarze do 20 godzin. Uczestniczyło w nich 42,57 tys. nauczycieli tj. 68,3 % .W porównaniu do roku szkolnego 2006/2007 wzrósł udział nauczycieli uczestniczących w najkrótszych czasowo formach doskonalenia o 8,7 punktów proc. Natomiast udział nauczycieli uczestniczących w długich formach doskonalenia zmniejszył

Tabela 11 Nauczyciele ogółem według form doskonalenia i województw .

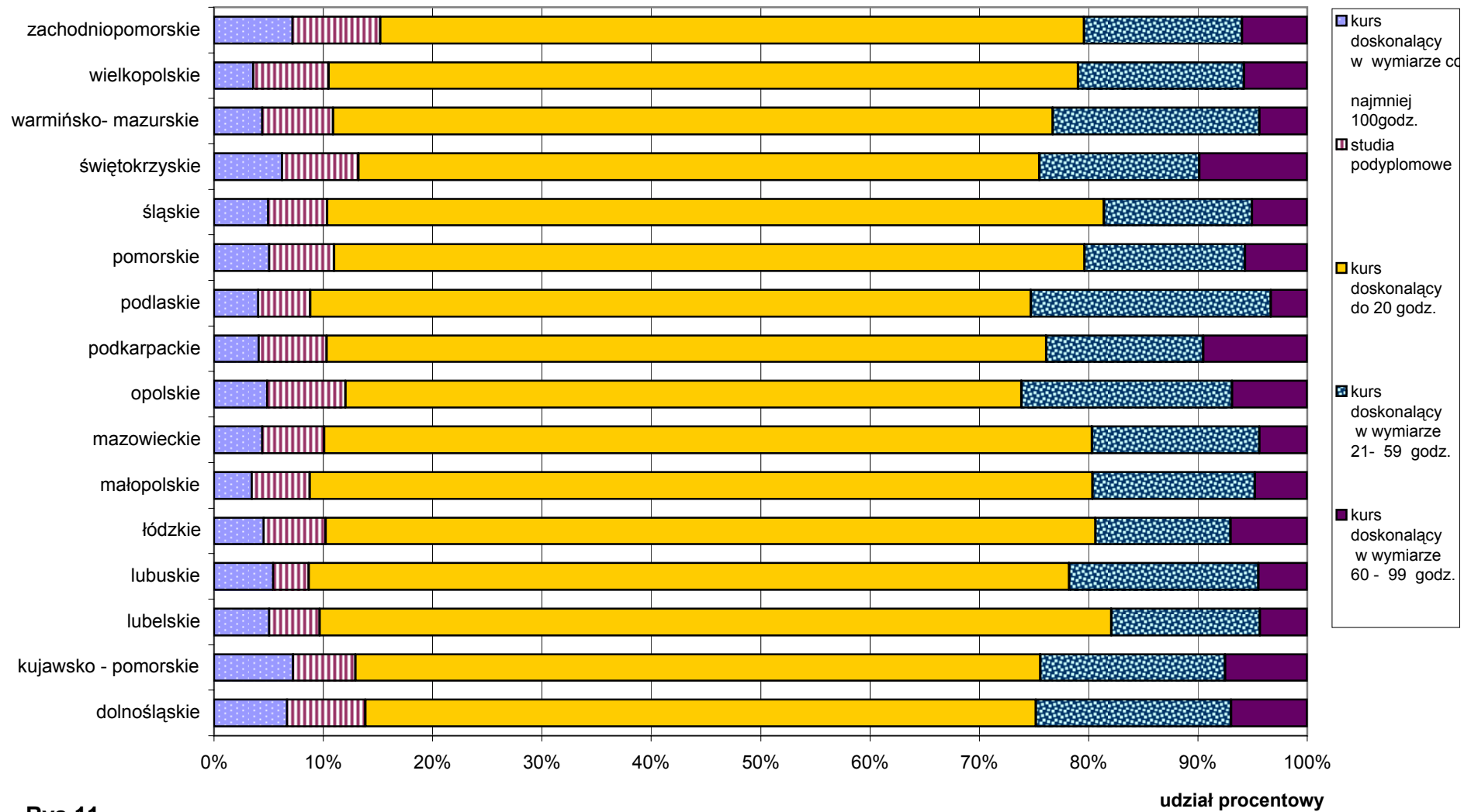
Województwo	kurs doskonalący w wymiarze co najmniej 100godz.	studia podyplomowe	kurs doskonalący do 20 godz.	kurs doskonalący w wymiarze 21- 59 godz.	kurs doskonalący w wymiarze 60 - 99 godz.
dolnośląskie	212	229	1954	568	222
kujawsko - pomorskie	234	187	2035	550	243
lubelskie	248	227	3550	666	211
lubuskie	107	65	1380	344	88
łódzkie	213	268	3316	582	330
małopolskie	238	371	4963	1032	330
mazowieckie	339	439	5420	1183	336
opolskie	92	136	1173	366	130
podkarpackie	140	212	2242	490	323
podlaskie	87	102	1411	470	71
pomorskie	169	199	2297	492	190
śląskie	326	357	4691	893	333
świętokrzyskie	111	125	1110	261	176
warmińsko- mazurskie	108	159	1612	462	107
wielkopolskie	215	418	4131	914	348
zachodniopomorskie	143	161	1284	288	119
Polska	2982	3655	42569	9561	3557

Nauczyciele z ukończonymi formami doskonalenia

Nauczyciele ogółem według różnych form doskonalenia i województw.

Rys.11

się o cztery punkty proc. Na wykresie 11 pokazano udział procentowy nauczycieli w różnych formach doskonalenia w roku szkolnym 2007/2008 we wszystkich województwach. Mapka - doskonalenie pokazuje łączny udział procentowy nauczycieli w każdym województwie, którzy uczestniczyli w dowolnej formie doskonalenia.

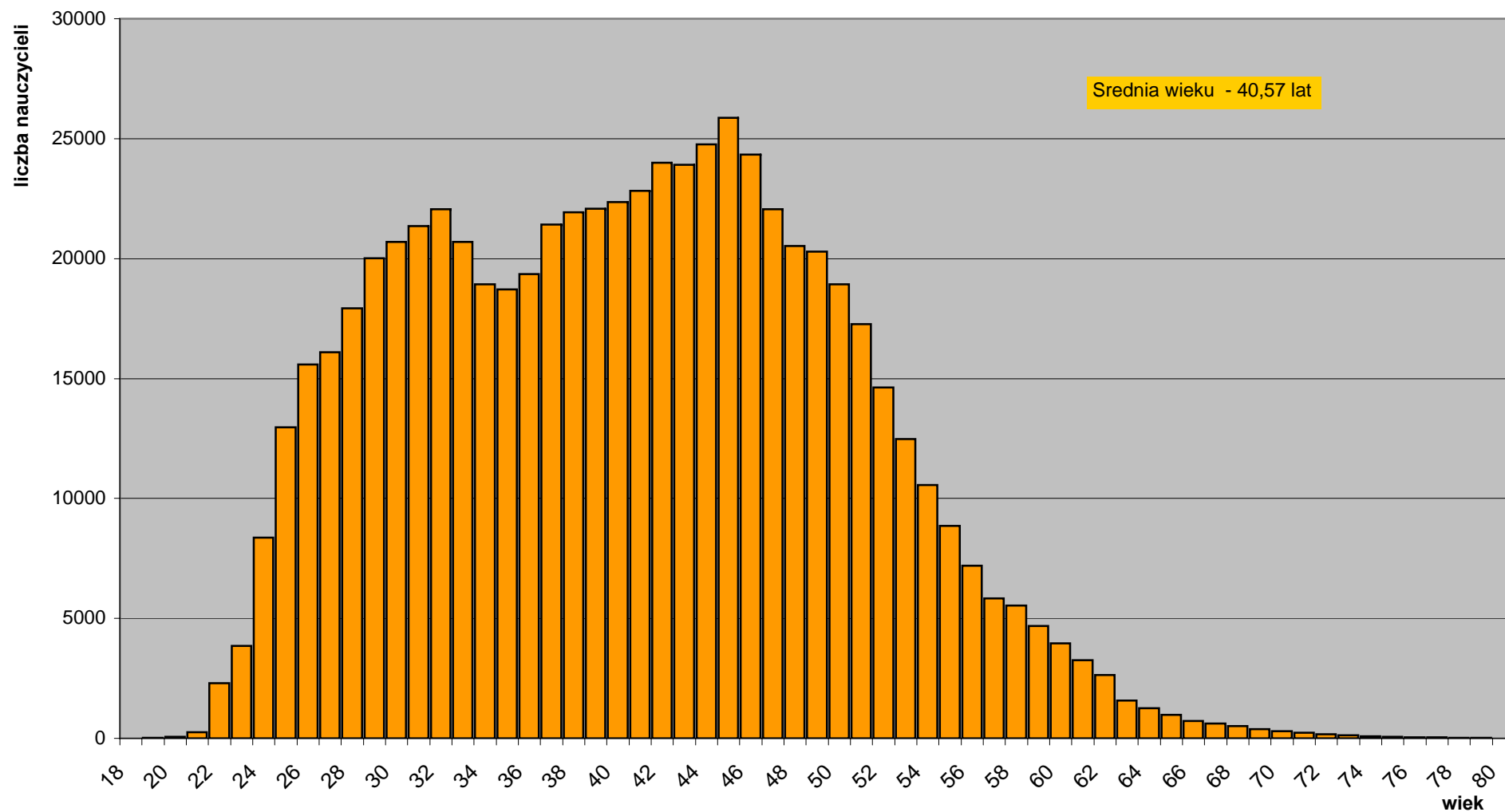
Udział procentowy nauczycieli doskonalących się i kształcących w każdym województwie obliczano w stosunku do ogółu nauczycieli pracujących w nim. We wszystkich szesnastu województwach udział procentowy nauczycieli doskonalących się był dwa, trzy razy, a czasem nawet więcej razy wyższy od udziału nauczycieli kształcących się. Najwyższe udziały procentowe w doskonaleniu, powyżej 11 % wystąpiły w czterech województwach : lubelskie 12 %, lubuskie – 11,6 %, małopolskie 11,5 % i łódzkie 11,3 %. Najmniejsze udziały w doskonaleniu miały województwa: dolnośląskie – 7,1 % i zachodniopomorskie 7,1 %. [patrz mapka doskonalenie].

W przypadku form kształcenia największy był udział procentowy nauczycieli z województwa : lubelskiego - 4,1 %, wielkopolskiego - 4,0 % i opolskiego - 4,0 %. Najmniejszy udział w kształceniu nauczycieli miało województwo śląskie - 3,0 % i podkarpackie - 3,1 % ogółu nauczycieli. [patrz mapka kształcenie].

8. Wiek nauczycieli

Rysunek 12 przedstawia nauczycieli ogółem według wieku we wrześniu 2008 roku. Średnia wieku nauczycieli ogółem wynosi 40,6 lat. W roku szkolnym ubiegłym 2007/2008 średnia wiekowa była wyższa i wynosiła 41,2 lat. W rozdziale tym pokazano również rozkład wiekowy nauczycieli uczących w szkołach przedmiotów ogólnokształcących oraz

Rozkład wiekowy nauczycieli ogółem w roku szkolnym 2008/2009.

Rys. 12.

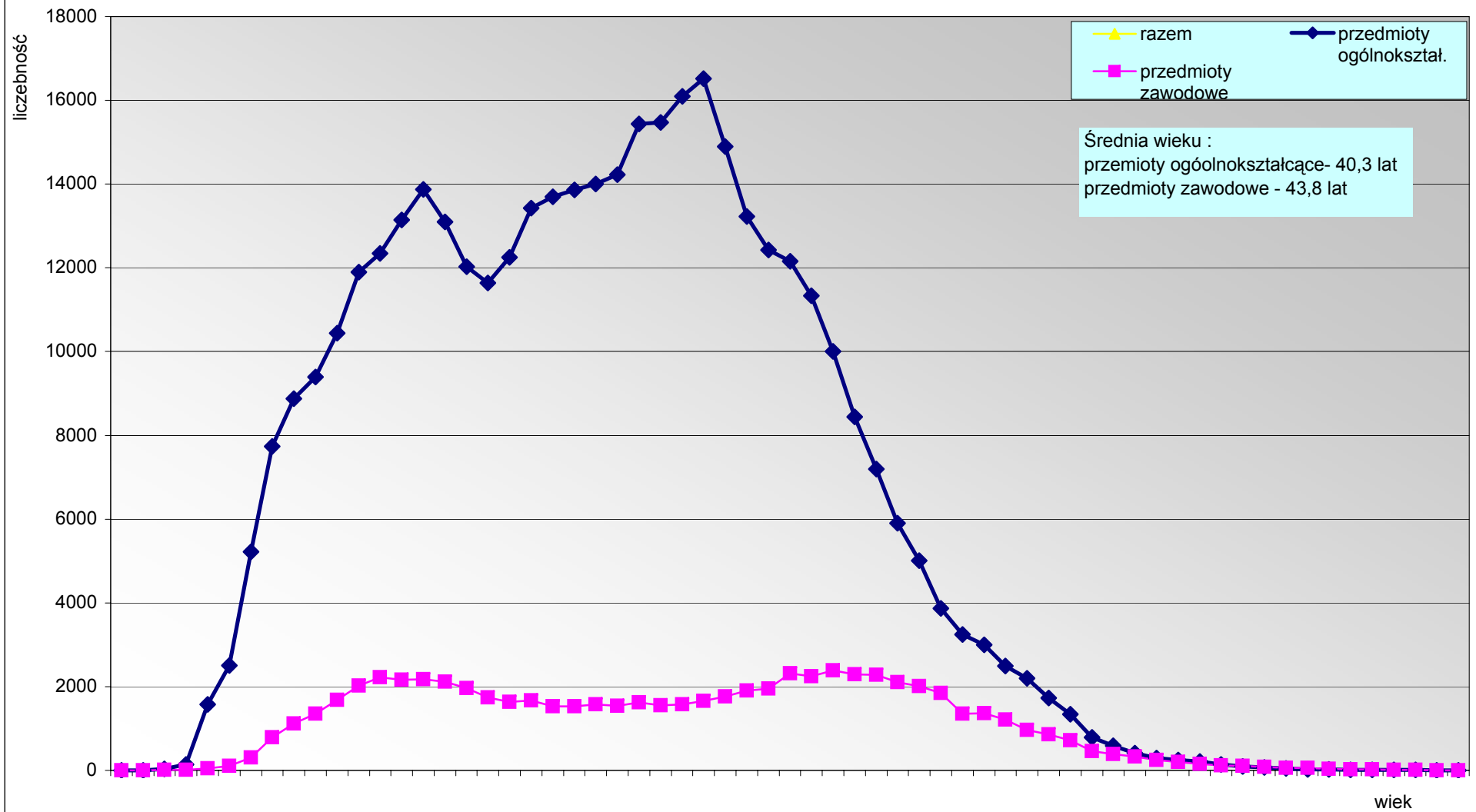
nauczycieli przedmiotów zawodowych por. wykres 13. Średnia wieku nauczycieli przedmiotów zawodowych jest wyższa niż nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących i wynosi 43,8 lat .

Analizując wykres 12 zauważyć można, że najliczniejsza grupa nauczycieli - ponad 255,5 tys. osób mieści się w przedziale wiekowym 37 – 47 lat. Stanowią oni 38,8 % całej grupy nauczycieli. Największa liczebność tego rozkładu wynosi 25,8 tys. nauczycieli i dotyczy wieku 45 lat. Wśród nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących największe liczebności [powyżej 14 tys. osób] mają nauczyciele z przedziału wiekowego 40 – 46 lat. Takich nauczycieli jest 106,66 tys. osób i stanowią oni 26,6 % całej grupy. Wśród nauczycieli przedmiotów zawodowych mamy dwa przedziały wiekowe o wysokiej liczebności: pierwszy – [wiek 50 – 55 lat], drugi – [wiek 29 – 33 lat]. Nauczyciele mieszczący się w tych dwóch przedziałach stanowią łącznie 35,5 % procent wszystkich uczących przedmiotów zawodowych.

We wrześniu 2008 roku mamy czynną zawodowo grupę bardzo młodych nauczycieli tzn. w wieku 19 – 23 lat; stanowią oni 0,99 % ogółu osób uczących. W stosunku do roku ubiegłego udział młodych nauczycieli w grupie uczących wzrósł dwa i pół razy. W grupie nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących mamy 4,25 tys. takich osób tj. 1,1 % . Natomiast w grupie przedmiotów zawodowych 172 osoby tj. 0,25 %.

Po przekroczeniu wieku 55 lat liczba uczących nauczycieli szybko maleje . Jest to w dużym stopniu związane z odejściem sporej grupy nauczycieli na emeryturę w wyniku uzyskania uprawnień emerytalnych. Znaczna grupa nauczycieli na emeryturze i w zaawansowanym wieku jest nadal aktywna zawodowo . We wrześniu 2008 roku jeszcze 863 nauczycieli ogółem , powyżej siedemdziesiątego roku życia uczyło w szkołach lub placówkach oświatowo - wychowawczych. Wśród grupy

Rozkład wiekowy nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących i zawodowych.

Rys. 13

najstarszych nauczycieli aż 319 osób tj. prawie 37 % stanowią nauczyciele przedmiotów zawodowych. Analizując wiek nauczycieli zwrócono uwagę, że w bieżącym roku szkolnym pracuje jeszcze na stanowisku nauczyciela czterdzieści jeden osób w wieku 80 lat i więcej, wśród których siedemnastu uczy przedmiotów zawodowych. Rekordzista wiekowy według danych SIO ma 89 lat.

Opracowała :

Jadwiga Zarębska

Opracowanie graficzne:

Jadwiga Zarębska ,

Mapki i okładka:

Józef Bujak